

צוהר לארחות החרדי

הרב זמיר כהן שליט"א

מבוא

זקן ופיאות - לשם מה?

מדוע דוקא שחור?

תערובת המינים - מדוע לא טוב

ההתנגדות לצפיה בטלוויזיה וכדו'

על דתיים ומתחזים

ההתייחסות לרפורמים

עמידה בצפירה

האם הזהירות אינה מוגזמת?

ארץ ציון והציונות

יום העצמאות

גיוס בני הישיבות לצבא

התקשורת והחרדים

אלימות חרדית. האמנם?

שוד הקופה הציבורית. האמנם?

החילוני במשקפיים חרדיות

איך אפשר!?

מבוא

מציאות חיינו בארץ זו יצרה מצב בו המפגש הכמעט יחיד עם היהודי החרדי הוא, או ברחוב כאשר הוא נגלה לפתע (דמות עוטה שחורים עטורה זקן ו/או פאות, וחבושה כובע רחב/צר שוליים, בדרך כלל ממחר לדרכו) ונעלם כלעומת שבא. או באמצעות כלי התקשורת, כאשר ברוב המקרים מדובר באישיות פוליטית.

בשני המקרים אין הצופה השטחי אמור להתרשם לחיוב מציבור זה. ואדרבה, התרשמותו תהיה בדרך כלל שלילית, דוחה, ואפילו סולדת. מספר סיבות חוברות ליצירת רושם זה, ואפרטן בהמשך. אך כבר עתה יש לציין כי כל המתארח בסביבה חרדית ולו לשבת אחת, מתפלא ואף כועס על עצמו: "כיצד בכלל יכולתי לחשוב כך?!". וכאשר הוא מציג את שאלותיו, קושיותיו, ותמיהותיו, על אורחותיו והנהגותיו ה"משונות" של ציבור זה, בפני הראוי להשיב עליהן, הרי הוא קולט מהר כי לא אורחות והנהגות מוזרות ומשונות יש כאן, אלא רק "שונות" - מאותן אשר הורגל אליהן, אך טעמיהן וסיבותיהן ברורות, הגיוניות ובהירות בעין יהודית אינטלקטואלית.

מדוע אם כן, חש לא אחת הציבור המוגדר בלתי דתי, יחס של ניכור כלפי הציבור היהודי המוגדר חרדי?

ובכן, ראשית, מטבענו אין אנו נוטים לחוש סולידאריות עם מי ששונה מאתנו באורח דרסטי בהופעתו החיצונית. עם קליטת עדשות עינינו אדם כזה, נכנסת מערכת המגננה התת-הכרתית שבקרבונו למצב הכן, כאשר נקודת המוצא היא כזו: "אם שונה הוא ממני כל כך בהופעתו, הרי מסתבר ששונה הוא ממני גם במהותו. ומאדם כזה, צריך להיזהר. הנחה זו תישאר - ומבחינה מסוימת, בצדק - כל זמן שלא הוכח אחרת.

בעובדה זו לבדה היה די כדי שלא לחבב את הציבור החרדי. ומה נעשה שכאשר כבר נפגש החילוני על ידי התקשורת עם חרדי המדבר ומסביר, הרי זה בדרך כלל חבר כנסת וכדו' אשר כנגזר מתפקידו (וכמתבקש מדרישות המראיינים) רוב נושאי שיחתו עוסקים בצרכי הציבור, ופחות בהוד ויפי תורת ישראל, ונעימות חיי המשתית את אורחות חייו על תורה נפלאה זו.

ואם נוסיף ל"יתבשיל" זה גם את המאמץ האדיר של מערכות התקשורת הכתובה והמשודרת, לשוות לציבור החרדי תדמית שלילית, הרי שעל הסלידה להיות מושלמת.

ומה האמת? האמנם היא כה שחורה?... ושמה בעצם היא... צחורה?...

בחוברת זו נעשה ניסיון להבהיר ולהסביר בתמציתיות את הנושאים המעוררים בדרך כלל התעניינות ולעתים אפילו השתאות ו/או הקפדה בקרב מי שאינו מצוי באוצרות הרוח של תורת ישראל, והיא מיועדת הן לשבים הרבים בזמנינו ליהדותם ומבקשים להבין טוב יותר את הטמון

בהנהגות השונות של ציבור שומרי המצוות, והן לאותם אשר עדיין רק עומדים מן הצד, אך מעוניינים להבין את הגיון ממשיכי שושלת מקבלי ומוסרי התורה בנושאים אלה.

יודגש כי חוברת זו, כאמור בכותרתה - כן היא: "נספח לסדרת תורה מן השמים". שכן ייקל להרגיש ולהבין אל נכון את האמור בה, למי שכבר פתח בהיכרות עם יהדותו באמצעות קודמותיה בסידרה או בדרכים אחרות וכבר יודע הוא בודאות כי: יש בורא לעולם. וכי התורה מן השמים. ומכל מקום, אפילו אם רק מעט הבנה וקירוב לבבות בין אחים לאחיהם יעלה בידינו, יהיה זה שכרינו.

בידידות   ובאהבה   כנה   -   ז.   כהן

זקן ופיאות - לשם מה?

ראשית ייאמר ברורות: אין כל חיוב הלכתי לגדל זקן ופיאות. [התורה אוסרת את גילוח הזקן באמצעות תער או סכין גילוח המתחככים בעור, אך מתירה את גילוחו במספריים וכדומה, ואפילו תהא התוצאה כעין תער. מכאן ההיתר לגילוח זהיר במכונת גילוח, כאשר הרשת הצפופה אינה מאפשרת ללהבים להתחכך בעור הפנים. דין הפיאות יבואר להלן].

אולם, מלבד החשיבות הרבה אותה מייחסים המקובלים חכמי הסוד להנחת הזקן, שלש סיבות מרכזיות נוספות מביאות חלק ניכר מציבור שומרי המצוות להקפיד על כך, כאשר חלקם גם מקפיד בשעת התספורת להשאיר את השיער שבפיאות הראש ארוך יותר. ואלו הן:

- א. הידור
  - ב. התבדלות
  - ג. הופעה המסייעת בעבודת ה'.
- מצווה.   מן   הגויים.

נרחיב את הדברים. ותחילה, מעט היסטוריה. כידוע, לפני דורות, אוכלוסיית הגברים בעולם הייתה ברובה מגדלת את זקנה. הזקן היה בעיני הכל הדרו של האיש, וסימל את שונותו. זקן הגבר היה נחשב כל כך עד כדי מצב שגבר אשר זקנו הוסר מסיבה כל שהיא, היה בוש ונכלם ללכת בפרהסיה בהרגישו כאילו היה מחופש לאישה, עד אשר צמח זקנו והדרו שב אליו. והנה, רוח חדשה החלה מנשבת בקרב עמים מסוימים. צו האופנה - גילוח הזקן. לא נרחיב כאן בניתוח השיקולים אשר הנחו את מחדשי גישה זו. אך חשוב לנו לזכור כי היו אלה בעיקר שיקולים

יצריים ולא שכליים. ומכיוון שרוב העולם סוגד ליצריו, התפשט הנוהג החדש ה"מוזר" אז, בקרב רוב עמי העולם.

אולם עם ישראל, בהבחינו במגמה המסתתרת מאחרי גילוח הזקן, ובהיותו זהיר בשמירת יחודיותו בתוקף היותו עם סגולה (ראה דברים ו, ז), שימר את הופעתו, וגבריו המשיכו להניח לזקנם. ושוב, אע"פ שאין לכך חיוב הלכתי.

כך נמשך הדבר דורות רבים עד אשר נפוצה הנהגת גילוח הזקן ברוב ככל חלקי העולם והפכה לנורמה חברתית. ואז, החלה לחדור גם לעם היהודי. בתחילה על ידי תנועת ההשכלה, ובשלב מאוחר יותר גם לחלק מציבור שומרי המצוות.

ואולם, עדיין נשאר ציבור רחב, השומר בגאון על הופעתו היהודית מדורי דורות, ובכך: א. מהדר במצות איסור השחתת הזקן בתער. ב. מתבדל מהופעת הגויים. ג. מעצב ומאמץ לעצמו הופעה המסייעת לו לעמוד בניסיונות ובאתגרי החומר מול הרוח, על פי הדרכת תורת ישראל.

מעתה, לא פלא הוא שרוב ככל השבים בזמנינו ליהדותם ומבקשים למלא בשלמות את ייעודם ותכלית ביאתם לעולם, נוהגים להקפיד על הדרת פניהם (וכלשון חז"ל: "הדרת פנים - זקן") מתוך אהבה ושמחה.

ובאשר לגידול שיער פיאות הראש. בתורה נאמר: "לא תקיפו פאת ראשכם". (ויקרא יט, כז) כלומר, חל איסור על גילוח השיער שבפיאות הראש (עד מקום החיבור ללחי) כאשר על ידי כך נוצר היקף ללא שיער (מצח - צדעיים - אחרי האוזן - עורף). אגב, כאן אין חילוק בין גילוח בתער או במספריים וכן אין חילוק בין מגלח את כל הראש לחלוטין או רק את מקום הפיאות, כל סוג גילוח שאינו מותיר שיער בצדעיים, אסור.

נמצא כי מן הדין די בהנחת מעט שיער בפאתי הראש. אולם, בקרב מספר עדות בישראל, בעיקר בארצות תימן ואשכנז, פשט המנהג להדר במצוה זו, על ידי הבלטתה באמצעות הנחת שיער ארוך יותר בפיאות הראש, ולהרויח בכך את שלושת המעלות הנ"ל. כאשר מטבע הדברים, הדבר הפך להיות סימן ההיכר הבולט ביותר ליהדותם. (ואכן, בקרב יהודי תימן נקראו הפיאות בשם "סימנים", ובהיגויים התימני המפורסם - "סימונים").

אגב ראוי לציין כאן את הידוע, שאישים מפורסמים מן ההיסטוריה היהודית כמו יהודה המכבי, בר כוכבא, מרדכי היהודי ועוד, אשר גם הציבור המוגדר אינו דתי מספר את סיפורם בגאווה ומנסה להנחיל את מורשתם לבניו, לא היו גלוחי זקן ובעלי בלורית גדולה - וכפי שמנסים לצייר ולהשריש מעצבי תרבות זמנינו מתוך ניסיון בלתי הגון לשנות את דמותם האמיתית ולשוות להם אופי חילוני. אלא אדרבה, חזותם ואורחות חייהם היו בעלי אופי מובהק של שומרי מצוות.

תפילין בראשם ובזרועם, פניהם עטורי זקן ופיאות (אולי קצרות מעט ואולי ארוכות), ציצית בבגדיהם, וכל מראם מבטא את עובדת היותם עבדי ה' הנאמנים להוראותיו. כידוע וכמפורסם בקרב כל החוקרים, ההיסטוריונים והארכיאולוגים.

בר כוכבא, לפי פסלו של חנוך גליצנשטיין

האמנם כך היה נראה המנהיג ה...דתי (!) בר כוכבא אשר התנא רבי עקיבא חשבו למשיח ה'?

בהזדמנות זו לא נוכל להתעלם מלהצביע בפני ציבור ההורים על עובדה מצערת דומה, אשר אף-על-פי שלמעשה טמון בה עוול לאמת

ולהיסטוריה, מקובלת היא בארץ בבתי ספר ממלכתיים רבים, מתוך הסתרת מידע חיוני מילדינו הלומדים בהם. והכוונה להקניית ולימוד חגי ישראל רק לאחר ריקונם מן התוכן היהודי המקורי והאמיתי שלהם.

למשל, חג החנוכה מוצג בפני ילדינו מתוך התעלמות מופגנת וצורמת מן העובדה המוסכמת והחשובה, שמאבקם של המכבים עד כדי מסירת נפשם היה אך ורק למען שמירת מצוות התורה, כמו שבת, תפילין, טהרת-המשפחה וכו'.

שהרי כל יהודי אשר היה מוכן להזדהות עם התרבות היוונית (המקבילה, אגב, כמעט לחלוטין לתרבות המערבית דהיום) ולחיות על פיה, לא רק שלא הוצא להורג על ידי היוונים, הוא אף כובד ורומם על ידם. דוגמא נוספת: חג השבועות מלבד היותו חג הביכורים, הוא כידוע חג מתן תורה.

כלומר, זהו היום שבו העניק לנו בורא העולם את ספר ההוראות לשימוש הנכון והטוב ביותר בבריאה אשר ברא, ובכך להפיק את מקסימום התועלת אשר ניתן להשיג בחיינו אלה לטובתנו אנו. למעשה, במקום ללמד בבתי הספר את מהות יום זה מתוך עמידה על התוכן הנשגב של משמעות הדברים, מוצג חג זה לילדינו כחג הפירות הצומחים ותו לא.

למעשה ניתן להאריך עוד בנושא כאוב זה, אך די במה שהוזכר בכדי לעורר את לב ההורים להתבוננות בדבר מקום הלימודים הראוי לילד יהודי.

מדוע דוקא שחור?

בעת מפגש עם בעל חזות חרדית, מטרידה לא אחת את החילוני המצוי השאלה: לשם מה הלבוש השחור הזה? מדוע לא לבוש קליל יותר? מה פשר ההתבדלות הזו? אגב, זהו אחד הנושאים אשר גורמים בעקיפין, מחוסר הבנה, להעמקת תחושת הפער בין יהודים ליהודים.

ובאמת, מדוע? מדוע דוקא כהה ושחור?

ובכן, על הכל מקובל הצורך בלבוש אחיד לחיילי צבא כל מדינה. הלבוש השווה מאחד את כולם, מזכיר למגוייס את עובדת היותו חייל על כל

המשתמע והמתבקש מכך, ומסייע לו להתרכז ולהתמקד יותר בתפקידו, ופחות במה שמסביב.

לא יפלא מעתה, ששומרי מצוות תורת הבורא אשר מטרתם המשותפת היא העמידה באתגרי הרוח מול החומר על פי הדרכת תורה נפלאה זו, ומטרה זו היא תכלית ומרכז חייהם - מייחסים חשיבות ללבוש אחיד, אשר יאחד את כולם, יזכיר להם בתמידות את המטרה אליה הם שואפים, ויסייעם להתרכז ולהתמקד יותר בתפקיד הרוחני המרומם בחיים, ופחות בעפריות החומר ותאוות העולם הגשמי.

ועדיין, מדוע דוקא כהה ושחור?

בתלמוד (שבת קנו, ב) מוזכרת המימרא: "כסה ראשך, כדי שתהא עליך יראת אדונך (הקדוש ברוך הוא)". כלומר, קיימות הנהגות ופעולות, אשר אע"פ שלכאורה הן פעולות חיצוניות בלבד ואינן כרוכות בהתבוננות שכלית, טיבען הוא שהן גורמות לתוצאה נפשית, ומשפיעות על תחושתינו והתייחסותינו לנושאים שונים, באותה שעה.

כך הטביע הבורא בטבע הבריאה, וכך אנו מופעלים ופועלים. דוגמא לכך היא פעולת כיסוי הראש המביאה מעצם טבעה ליראת שמים, וממילא מסייעת לשמירת המצוות ולהתייחסות הנכונה למכלול אתגרי החיים.

דוגמא נוספת היא העובדה הידועה ומפורסמת כי בכוחו של כל צבע להעניק תחושה מסויימת. הירוק משרה אוירה נינוחה ורגועה (משום כך רבים מבתי החולים עברו כידוע מן הלבן אל הירוק). התכלת מסמלת זוך וטוהר. האדום מגרה ומרגיז את העצבים. ואילו השחור והכהה משרים אוירה של אחריות וכובד ראש (לפיכך מקבלי החלטות חשובות כגון מנהיגי מדינות ואנשי שררה מכל סוג לבושים בדרך כלל בחליפה כהה. כמו כן עורכי הדין והשופטים עוטים גלימה שחורה).

ומי זקוק לתחושת אחריות בחיי היום יום יותר ממי שזכה לגלות כי תכלית חיי האדם היא לחיות על פי ערכי הרוח, העומדים במאבק מתמיד כנגד פיתויי יצרי החומר?? (יודגש כי אוירת אחריות וכובד ראש איננה סותרת או נוגדת את תחושת השמחה, הסיפוק והאושר. אלא אדרבה היא מדריכה ומובילה אותן לנבוע מתוך נקודת האמת, ובכך מרוממת היא אותן לגבהים שאין להם אח ורע בכל סולם ההנאות הגשמיות. וזה דבר שהנסיון יעיד עליו.

לצערנו, התרבות המערבית גרמה לערבוב מושגים ולבלבול בין רצינות – לעצב, ובין הוללות – לשמחה. וכך, רבים מבני הנוער הגדל על ברכי תרבות זו סבורים שהצחוק הקולני מהווה אישור לשמחה, והרצינות – לתחושת עצבות. בעוד שלאמיתו של דבר הצחוק הקולני משמש בדרך כלל חיפוי לצימאון הפנימי, והרצינות הנובעת מתוך מבט בוחן ומתבונן בחיים, היא היא המפתח לשמחת אושר מרוממת. וזה סוד הקסם של החיוך המאושר שעל פני שומר המצוות בשלמותם).

לפיכך, אף על פי שאין כל חיוב הלכתי ללבוש בגד אחיד וכהה, נוהג רוב ציבור עובדי ה' ללבוש לבוש מכובד זה, העוזר ומסייע רבות לעמידה בנסיונות ובאתגרים אשר הציב הבורא בעולם.

וכשמדברים על לבוש אי אפשר שלא להזכיר את דברי חז"ל כי בזכות שלשה דברים נגאלו אבותינו מעבדותם במצרים. והאחד מהם הוא בזכות שלא שינו את לבושם. אלא הפגינו בגלוי את יהדותם ואת עובדת היותם שונים ונבדלים מן הגויים. (ראה פסיקתא זוטרתי שמות ו, ו) "הן עם לבדד ישכון, ובגויים לא יתחשב" (במדבר כג, ט)

תערובת המינים - מדוע לא טוב

מן ה"טענות" המצויות: מדוע לא טוב לגדל את ילדינו מגיל צעיר בחברה מעורבת, בנים ובנות יחדיו? הרי מטבע הדברים הגדל בדרך זו, אינו מוטרד וניזוק ממראה שאינו צנוע כל כך, כחבירו הגדל בחברה נפרדת.

ראשית, יש לזכור כי שאלה זו יכולה להשאל אך ורק מנקודת מבט המתעלמת מדברי התורה. שכן המציית לדברי הבורא בתורתו יודע כי עליו לחנך את עצמו ואת ילדיו להישמר מכל אשר עלול לגרום לפגם העיניים והרהורי הלב, ככתוב בספר התורה. (במדבר טו, לט. עיין שם). שהרי כאשר יש ציווי חד וברור של מלך, אין מקום לחשבונות ולסברות.

אולם נתבונן נא גם מנקודת מבט של בשר ודם.

רגל נורמלית הדורכת על עצמים קשים ודוקרים, כמו אבני חצץ וקוצים, חשה בכאב. לא כן רגלו המחוספסת והמיובלת של הפרימיטיבי היחף שוכן היערות. רגל זו הורגלה לפסוע על אבנים וקוצים, ואינה חשה דבר. האם משום כך יטען איזה שהוא בר דעת כי מצבה המיובלת של רגל זו הוא המצב הרצוי, והוא גם ישאף לרגל כזו??

הכהיית עדנת הרגשות המתעוררות מטבען בקרב שני המינים המצויים יחד - באמצעות תערובת המינים מגיל צעיר, לא רק שאינה גורם חיובי, אלא אדרבה, מזיקה היא ביותר. והנזק הוא איום וחמור, וכמעט בלתי הפיך.

נסביר את הדברים, במבט לטווח רחוק. [וזהו מלבד הנזקים הנלווים, כגון המחקרים האחרונים המראים שבנות הלומדות בכתה שלומדים בה גם בנים מפתחות

נסיגה בהישגיהן הלימודיים מפאת הרגשתן התת-הכרתית כי הן נחותות מהם. הדבר הוכח כאשר בנות שהועברו לכתת בנות בלבד עלו בהישגיהן הלימודיים בצורה מרשימה. (המחקר פורסם בכתב העת של הסתדרות המורים "ערוץ חינוכי". וממבט אחר פורסמה כתבה ב"כל הנגב" 9.7.99 תחת הכותרת "הבנות מפריעות לריכוז של הבנים". ומשום כך החליט ראש מועצת תל שבע להפריד את הבנות מהבנים בבתי הספר שם) וכמו המחקרים המצביעים על מקרים לא מעטים של זלזול מצד צוות ההוראה בבנות והעדפת הבנים במגוון התחומים הכיתתיים. ובל נשכח את הסבל וההתעללות המילולית ויותר מכך אשר נגרמים בין המינים כתוצאה ישירה של השהיה בתערובת, וכו'.

עם הזמן, רגשותיהם הכהים והמיובלים של הצעיר והצעירה, מתנגשים עם הצורך המתפתח מעצם השהיה יחד - לביטוי קשר כל שהוא, דבר הגורם להעלות באורח דרסטי את סף ביטוי הקשר. והתוצאות איומות. רוב ככל הרס חיי הנישואין אצל קורבנות חינוך זה, תחילתו באי יכולת בן או בת הזוג להתמודד לאחר הנישואין עם המגבלות אשר הוטל אליהן הישר מפורקן היצרים המוחלט אשר הורגל בו.

לא כן הוא אצל הצעירים אשר רגשותיהם נותרו בעדינותם עד נישואיהם, כמצוי בקרב שומרי מצוות התורה. הללו מגיעים אל חיי הנישואין בלב שלם נקי וטהור אשר שום אהבת יצרים קודמת לא חרצה בו. אצל אלו אין הנישואין הופכים את המותר לאסור, אלא אדרבה, את האסור למותר ורצוי. כך בונים הם את ביתם על יסודות איתנים של אהבה מתפתחת, שרירה ובריאה, ובדרך כלל, נצחית.

ההתנגדות לצפיה בטלוויזיה וכדו'

שאלה: מה פשר ההתנגדות הנחרצת של ציבור שומרי המצוות לצפיה בטלוויזיה ובשאר מכשירי הצפיה?

תשובה: אכן, מכשירי הצפיה יכלו לשמש ככלים נפלאים רבי תועלת אילו היו משדרים לצופים בהם ערכים חיוביים וחינוכיים בלבד. אולם במצב הנוכחי, די בצורת הופעה אחת אשר התורה אוסרת את ההסתכלות בה, כדי שעובד האלקים ידחה בשאט נפש כלים אלו. שהרי אם הם מהווים פגיעה בתכלית מטרת חיינו, אין כל שווי בהנאתם.

זוהי התשובה הפשוטה והאמיתית מזוית ראייתו של שומר המצוות. ואולם, מצד האמת אין כאן שאלה אשר שומר המצוות אמור להתבקש להשיב עליה. אלא תמיהה עצומה הפוכה יש כאן, אשר היכן נמצא אח חילוני שפוי אשר ביכולתו להשיב עליה. ואם אתה ידידי הקורא, הנך כזה, אשאל נא אותך: אילו היו מוכרים לשימוש ביתי במחיר השווה לכל נפש מכשיר "סמימט", המנפיק סמים קשים ללא הגבלה, האם היית

רוכש אותו לשימוש ביתך? ואם היו מוצבים מכשירים כאלה בזוויות הרחובות, האם לכל הפחות היית ממליץ לילדיך להשתמש בהם ואף היית מממן להם את ה"תענוג"? תשובתך המתרעמת על השאלה, ותשובת כל בר דעת, ברורה.

אך מעתה יש לתמוה מאד. כיצד אם כן מכניס אתה לביתך, ואף משלם במיטב כספך עבור מכשירי צפיה וחומר מצולם ומודפס, אשר הוכח מעל לכל ספק כי הם הם הגורמים לעליה הדרסטית של עקומת הפשיעה, האלימות בחברה ובמשפחה, הרס הקשר בין בני הזוג, ושאר מרעין בישין. ובלעדס היו אחוזי הפשיעה, הרצח, ההתאבדויות, הבגידות, וכל שאר חיקויי התרבות המערבית שואפים לאפס. כיצד אנשים שפויים מרשים לעצמם להרעיל ביודעין את מוחם (ואת מוח ילדיהם!) על ידי חשיפתו למקסימום תוצרת הזוועה האנושית, וליצרים אפלים אשר אילולי הצפיה במכשירים אלו ובמקביליהן לא היה האדם המצוי, בר הדעת מעלה בדעתו רעיונות פלצות אשר הנה עתה אנו עדים להתגשמותן החקיינית בחיינו האישיים.

[וגם אם יטען מי שהוא שהרי אחרי הכל, יש גם תוכניות חינוכיות בטלוויזיה וכו'. נשיב לו: האם בשביל 15% - 10% תוכניות חינוכיות (במקרה הטוב) מכניס הוא 90% - 85% רעל הביתה?? הרי המעט חינוך שנדמה לו שבניו יקבלו הם בטלים ומבוטלים ברוב המזיק שיש במכשיר זה. וכל מי שדובר אמת מוכרח שיודה על כך.]

נבין נא, כשם שיש בני אדם חסרי לב ומצפון המנצלים את אומללות המכורים לסמים כדי להתעשר, ויש שאף אינם בוחלים בהפלת אנשים נוספים תמימים למלכודת מוות זו, ובלבד שכספם יועבר אליהם, כך בדיוק מנצלים רבים מאותם בני אדם המכונים "בימאים", "שחקנים", "מחזאים", "סופרים", ו"כתבים" את חולשותינו היצריים, וּבְצִינִיּוֹת אכזרית הם מנסים בכל דרך ללבות את יצרי ההמון כדי לגרוף לכיסם את ממונו, וגם לקבל פרסום ותהילה (...). ואם המחיר הוא חורבן ערכי וחינוכי כלל עולמי, מה בכך? העיקר שברזי הממון של אותם מליוני אומללים פתוחים אל תוך כיסם.

יש לזכור עוד כי גם רבים מראשי המדינות ונבחרים העם שבויים ביד יצריהם וטבועים בים תאוותיהם. ומשום כך אינם נלחמים בתופעה המזיקה כל כך לעם ולמדינה. אך הגיע הזמן שלפחות אנו נדע את האמת, ונפסיק להיות פתאים ושטחיים. הבה נהיה עם אמיץ כבעבר, ונתאחד כולנו, שומרי מצוות ושאינם כאלה עדיין, וכולנו יחד נדרוש בכל עוז לאסור בארץ כל שידור וכיתוב המכילים אפילו מעט נזק חינוכי, ולאכוף את החוק באמצעות פיקוח, קנסות, מעצרים וכו', בעוצמה שאינה פחותה מהנסיון להלחם בנגע הסמים. שהרי זה איננו טוב מזה. ויחד עם זאת תעוגן בחוק הגברת התודעה היהודית על כל ערכיה החינוכיים הנפלאים בכל בתי הספר ברחבי הארץ. וכך, שילוב של "סור מרע" עם "עשה טוב" יוביל לשלמות הראויה לעם היהודי. אין ספק שמאבק צודק יניב פירות.

ולמי שעדיין מסופק בתוצאות הנזק החינוכי והנפשי האדיר של הצפיה במכשירי הצפיה, הנה לקט קטעי מאמרים מחקרים ודיווחים מתוך כתבות עיתונאיות אשר נמסרו לידי ע"י האירגון להפצת יהדות "שופר". (חלקם הגיעו כגזירי עיתונים ומשום כך הם מופיעים להלן ללא תאריך).

ידיעות אחרונות 5/4/96: "עד כיתה א' צופה ילד ממוצע בכ-8,000 רציחות ובעוד 100,000 מעשי אלימות אחרים בטלוויזיה. מי שחושב שהמספרים מוגזמים, מוזמן לשבת יום אקראי אחד מול תכניות הילדים בטלוויזיה ולהתחיל לספור. כמה פעמים במהלך התכנית הוא רואה מכות חמורות, שימוש בנשק, רציחות, דחיפות, סטירות. כמה פעמים המכות מוצגות כפתרון לגיטימי לבעיות, כמה פעמים האלימות מוצגת כמוצדקת על ידי האיש הטוב, כמה קללות מקללים, כמות הוונדליזם והשחתת רכוש, כמה פעמים הרע מקבל עונש על התנהגות אלימה, אם בכלל, והאם תמיד הילד מבחין מיהו הטוב ומי הרע בתכנית?"

"יש תיאוריה הטוענת שהלמידה האנושית נעשית בתהליך של חיקוי. ככל שילד צופה ביותר התנהגות אלימה, כך תגבר האלימות אצלו והוא יראה בה התנהגות לגיטימית. ארצות-הברית, מולדת הטלוויזיה, הכריעה באחרונה לטובת תיאוריית החיקוי, עם קבלתו של חוק הטל-תקשורת על ידי ממשל קלינטון".

"סעיף הציפ מעורר שם בחודש האחרון סערה גדולה. מתנגדיו מגייסים לעזרתם את הטיעון, כי זו למעשה צנזורה והגבלה של חופש הדיבור, היקר כל כך לאמריקאים. אלא שסיכויי ההצלחה של המתנגדים נראים נמוכים לנוכח הסקרים המגלים, ש 85 אחוז מהתכניות כוללות אירועי אלימות. האינטרס העיקרי שמניע את המתנגדים, שבאים רובם ככולם מתחנות הטלוויזיה, הוא מסחרי".

"בסידרה המצויירת ספיידרמן למשל, המוקרנת בערוץ 2, יש עשרות התפוצצויות ושימוש בכוח גם במקומות שאין לכך הצדקה, עשרות פגיעות פיזיות קשות, שבירת חפצים, פריצות, עודף של אנשים רעים. תכונות כמו ערמומיות, בוגדנות ורמאות מתוגמלות באופן חיובי, רעים שמתחזים לטובים וטובים שמתנהגים כמו הרעים, וכל זה ב- 20 דקות.

גם הסידרה התמימה לכאורה 'הגרגולים', שבני האנוש הם אויביהם, מכילה מעשי ונדליזם, תוקפנות, אלימות מכל סוג, מכות, דחיפות, גרירות, ואילו ב'לוני טונס' של ערוץ הילדים, חשופים הצופים הצעירים בתוך שבע דקות בלבד לירות, אלימות, נפילות, צעקות, חטיפות, אלימות מילולית, חמדנות, רמאות ובעיטות.

במשך חצי דקה ב'תום החתול השובב' בערוץ הילדים יש שלוש התפוצצויות, עשרות טריקות דלתות, יריקות, מכות וטלטולים. ב'פלקון קרסט', הסדרה בערוץ המשפחה המוקרנת כל יום בחמישה לשלש אפשר היה השבוע לצפות ברצח הבעל, מכות, איומים בנשק חי, כוחניות של עשירים, כליאה בכוח, תכנות, אלימות מילולית, שקרים של הרעים אבל גם של הטובים, חמדנות ובוגדנות, ובריחתו של ילד מהבית כפתרון לבעיות משפחתיות".

"לצעירים עד גיל 7–8 יש קשיי אבחנה בין מציאות לדמיון והם אינם מבינים תכני טלוויזיה כמו המבוגרים. לילדים יש קושי בהבנת הסיבתיות. הם לא מבינים שאירוע הוא תוצאה של תהליך, יש להם קושי באבחנה בין כוונה למעשים, בין שוטר שירה והרג במטרה להגן, לבין פושע שירה כדי לשרוד".

נקודה נוספת שעולה מהמחקרים היא, שכמות האלימות שילדים נחשפים לה בטלוויזיה עולה במאות אחוזים על זו שבחיים. שוטר אמיתי משתמש בממוצע אחת ל-27 שנים בנשק, ואילו בסרטים הוא משתמש בו עשרות פעמים. הילדים צופים באינסוף מעשים שלא יתקלו בהם בחייהם, וכך רוכשים את מרבית הידע שלהם על העולם לא מהתנסות, אלא מהטלוויזיה. ובגלל חוסר ניסיון הם לא יכולים להגיד 'זה לא כך, יש דברים נוספים'.

"בסרטים מצויירים יש יותר אלימות ביחידת זמן מאשר בכל הז'אנרים האחרים, בתנאי שאני מחשיבה אקט אלים בסרט מצויר כמו בסרט רגיל. יש כאלה שאומרים שעבור ילדים, אלימות בסרטים מצוירים היא מסוכנת יותר מאשר אלימות בסרטים, כי האלימות במצוירים זה כף, משחק לגיטימי, וכולם עושים את זה".

"הילדים לומדים להיות אלימים מהטלוויזיה, מההורים ומהאינטרנט" ראש בית-הספר לחינוך באוניברסיטת תל-אביב, פרופסור דוד חן, אומר כי "יש ניגוד חמור בין הערכים שמפיצה הטלוויזיה המסחרית, המונעת על ידי שיקולים כלכליים ושיקולי רייטינג, לבין הערכים שחברה מסודרת מנסה להקנות", אומר חן. "השיטה שלהם היא להגביר את הגירויים כל הזמן, וזה בעייתי. יש חוק פסיכולוגי לפיו ככל הגירוי עולה – כך יורד סף התגובה, ואנחנו נעשים רגישים פחות.

אני רואה בחצר בית הספר תלמידים המתרגלים משחקי היאבקות שהם רואים בטלוויזיה. הילדים בהחלט מושפעים מסרטי אלימות. הטלוויזיה היא מדיום חזק וברור. אין צורך להתאמץ כדי להבין את המסרים.

לצערי, אפשר לשמוע הורים רבים שאומרים לילדים שלהם, שאם ילד אחר מכה אותם אז שיחזירו באלימות. כך תורמים גם ההורים למצב.

הילד רואה אלימות גם ברחוב, ובעצם בכל מקום מסביבו, למשל, באינטרנט.

"יום ליום": "רוב הרוצחים שאבו את השראתם לביצוע הרצח מסרט אלים שראו זמן קצר קודם לכן"

מחקר שנערך בעשור האחרון בבית החולים הפסיכיאטרי "גהה" מגלה אמת עגומה למדי על הרוצחים הצעירים: רק שלושה מהם סבלו בעת ביצוע המעשה ממחלת נפש, כפי שהיא מוגדרת בחוק. רוב הרציחות תוכננו מראש, ובמחצית מהמקרים הכיר הרוצח את הנרצח. בחמישית מהמקרים היה הנרצח בן-אדם קרוב.

גילוי נוסף שעולה מהמחקר: רוב הרוצחים שאבו את השראתם לביצוע הרצח מסרט אלים שראו זמן קצר קודם לכן. רובם לא זכרו את שם הסרט שממנו הושפעו, ואפילו לא את שם השחקנים שהופיעו בו, אבל הצליחו לשחזר בפרוטרוט את סצינת הרצח, שלימים העתיקו אותה בדיוק מצמרר.

הפסיכיאטר פרופ' שמואל טיאנו, מנהל "גהה" ועורך המחקר אומר: "אי אפשר להתעלם מכך שרמת האלימות שילדים בגיל צעיר נחשפים אליה על מסך הטלוויזיה או בקולנוע גבוהה מבעבר. יש הבדל בין הרוגי המערבונים של פעם לקורבנות האלימות הקולנועית של היום. הרוצח הקולנועי של היום הורג בהנאה מופגנת. המרכיב הסדיסטי של האלימות מפורק על המסך לגורמים, וחושף כל אחד מהשלבים שהקורבנות עוברים עד למוות עצמו. המוות הוא לא זה שגורם את הנזק העיקרי, אלא הדינמיקה שקודמת לו.

"מעריב": **אואזיס משלהם** - "אף שכמעט לכולם יש ילדים והם בוודאי בבת עינם, אנחנו מעדיפים לעבור על העניינים הנוגעים לילדים בשתיקה ציבורית, ולהפקיד אותם בשקט יחסי בידיהם של אלה שעיסוקם ופרנסתם על כך. ובכל זאת, אחרי כמה שנים של הידרדרות גדולה, צריך לכתוב בחומרה על מה שעושים למוחות הילדים ערוצי הטלוויזיה המייחדים להם שעות שידור לא מעטות, ואף - ובעיקר לכך מכוונים הדברים - ערוץ מיוחד.

הטלוויזיה שכבר מזמן היא הבייבי סיטר האולטימטיבי, מייצרת בעבור הילדים מין אואזיס (נווה מדבר) משלהם, שאמור להיות חופשי מהרוחות הרעות של האלימות, הגסות וקשי הלב שזורמים מהתוכניות המיועדות למבוגרים. עד לפני שנים מעטות אכן היה זה נווה מדבר. אך היום דומה כי מתוך צירוף של רדיפת בצע וקלות דעת נוצרה מציאות מפחידה שם. תנועת גוף בלתי פוסקת, העוויות והנפות ידיים, הן הדקדוק של הופעה בערוץ הילדים, ביחד עם תנועות מצלמה פזיזות. הכל מסתחרר, נע, ומפוטפט בקולות רמים, קריאות על גבול הזעקות, בלי רגע של שקט.

החיים על פי ערוץ הילדים ורוב תוכניות הילדים בערוצים האחרים הם מרקחת של רעש, השתטות, וולגריות שוצפת, העוויות, גלגולי עיניים והרבה צחוקים רועמים ומלאכותיים. מה שנעדר משם לחלוטין חן אמיתי, חסד ועדינות. כדאי להתעכב מעט על העדינות, שאולי אינה מצרך מבוקש כל כך בשוק הפומבי של המבוגרים, אולם היא דבר שילדים זקוקים לו, אם זכרוני האישי אינו מטעה אותי, ובדרך כלל אף מקבלים ממנו בחוג המשפחה, עד שהם מופקרים לנפשם בישיבה מול הטלוויזיה.

מדוע דיבור רך, הילוך איטי של סיפור, הקסמה שקטה, גירוי של הדמיון, נעדרים לחלוטין מן המרקע? מדוע זה, כאילו היו ילדים ציבור של נבערים קטנים ומטומטמים חסרי תקנה, לעולם לא יישמע בתוכניות האלה איזה דבר רציני, או אפילו עצוב, כאילו היו הרצינות והעצב מקום שאין בו מדרך רגל לילדים?

כדאי להרהר בכך, משום שערוץ הילדים ותוכניות הילדים הם, בתוקף הפופולריות הרבה שלהם, מכשיר עצום של חינוך ועיצוב נימוסיו, הליכותיו והשקפותיו של ציבור ענק של ילדים שיהיו עוד מעט מבוגרים ויהיו העם. כדאי לחשוב על כך, משום שמה שנעשה שם היום יש בו משום גזילה ודיכוי קשי לב של חלק גדול מהקסם, הבלבול, המבוכות, הפחדים, הדמיונות והמצוקות של להיות ילד".

"מעריב": סיום אלים לשבוע-נגד-אלימות בטלוויזיה החינוכית - השבוע האחרון של החופש הגדול בו הוקדשו שידורי הטלוויזיה החינוכית למניעת אלימות הסתיים במנה של סם נגדי: אתמול, בין השעות 11.45 ל 13.45 שידרה הטלוויזיה החינוכית את הסרט "אנה והזאבים", הגדוש בסצינות קשות. זאת בשעות הצפיה של קהל ילדי בית הספר היסודיים שהושבתו מלימודיהם.

מנכ"ל אגודת "זכות הציבור לדעת" התלונן בזמן השידור וביקש מאנשי הטלוויזיה החינוכית להפסיק את השידור באופן מיידי. לדבריו, אף גורם בטלוויזיה החינוכית לא היה מוכן לקחת את האחריות להפסקת השידור.

האגודה דורשת את התנצלותה של הטלוויזיה החינוכית, נקיטת צעדים משמעותיים נגד האחראים על ההקרנה, ונקיטת צעדים שימנעו מקרים כאלו בעתיד. דובר משרד החינוך מוסר שהעניין חמור, ושפרטי הענין ייבדקו.

והרי לקט קצר של כותרות וקטעי דיווחים

"ידיעות אחרונות": "לאחר שצפה ב"רוצחים מלידה" רצח הנער את הוריו" ב- 10 הימים האחרונים נרצחו בארה"ב שלושה זוגות הורים על ידי ילדיהם.

"מעריב": "בהשפעת סרט אימה בן 14 רצח את חברו בן ה 7 ובישל אותו בתנור" - נער בן 14 מקנדה, שהושפע מסרט אימה שצפה בו עשר פעמים לפחות, רצח ופשט את עורו של ילד בן שבע, ולאחר מכן בישל את בשרו בתנור – נודע שלשום בבית המשפט בססקצ'וואן.

"ידיעות אחרונות": עדות: אחד הנערים שרצחו את נהג המונית אהב לצפות בסרטי זוועה.

"ידיעות אחרונות": ויכוח משפחתי על צפייה בטלוויזיה הסתיים במעצר - בסוף השבוע התיישבו בני המשפחה לצפות בטלוויזיה, במהלך הצפייה ביקש הבעל לצפות בערוץ מסויים, ואילו אישתו ביקשה לצפות בערוץ אחר. בין בני הזוג התפתח ויכוח, כאשר מכשיר השלט-רחוק מחליף ידיים וערוצים במהירות שיא. בשלב מסויים איבד הבעל את סבלנותו והחל להכות את האשה, כל זאת לעיני ילדיהם.

"ידיעות אחרונות": התרגז על אשתו הצופה בערוץ הקניות וירה במסך הטלוויזיה

"מעריב": הילד חיקה את הנידון למוות עד הסוף - בתאונה מחרידה בתאילנד תלה את עצמו למוות ילד בן תשע, שניסה לחקות את הקורבן בסידרת מתח פופולרית של הטלוויזיה הסינית.

"ידיעות אחרונות": "מאות ילדים אושפזו ביפן בעקבות צפייה בסרט מצויר בטלוויזיה" - "יותר מ- 600 ילדים פקדו אמש את חדרי המיון בבתי החולים ביפאן, בעקבות שידור, באחת מרשתות הטלוויזיה, של סרט הנפשה (אנימציה) מצויר. 155 אושפזו בשל מה שנראה כהתקפי אפילפסיה. הילדים סבלו מפירכוסים אפילפטיים, מצריבה בעיניים ובעיות נשימה. רשת הטלוויזיה החליטה היום להפסיק עד להודעה חדשה את שידור ההסרטה בכל רחבי המדינה. אחת הדמויות בסרטון ההנפשה – פיקאצ'ו, עכברון קטן ונחמד, שלח הבזקי אור כחול ואדום במשך כחמש שניות. ההבזקים היו אמורים לייצג "פצצת אנטי וירוס". פסיכולוגית הלוחמת בהשלכות משחקי הווידאו על הבריאות, ריקי קאיאמה, ציינה כי תגובות אפילפטיות להבזקי אור ידועות כסוג של אפילפסיה עקב רגישות לאור.

ומי אחראי להתדרדרות המוסרית הנוראה של החברה, לדעת הנשיא האמריקני?

קלינטון : "מה התרחש לחברה האמריקנית, שילדיה הופכים לרוצחים?? חלק ניכר מהאחריות על "הוליווד".

בעוד מדינת ישראל, המתאמצת בכל כוחה להחשב כהעתק מושלם של אמריקה, חותרת ליפוח תרבות ההפקרות המכונה "ליברליזציה" – חשים דווקא האמריקנים צורך עז וחיוני בריסון המתירנות המואצת של הווי החיים המערבי, שטיפח כל השנים "חופש" ללא מגבלות.

הדברים באים לידי ביטוי בחשבון נפש פומבי שנעשה לאחרונה בארצות הברית, בעקבות שורה של אירועים מזעזעים, בהם תלמידים צעירים נטלו נשק לידם ורצחו בדם קר את חבריהם ומוריהם.

"מקרי ירי בבית ספר לא מתרחשים בוואקום. הם מהווים מבחינה מסוימת סימפטום של תרבות שמעריצה אלימות", אמר השבוע נשיא ארצות הברית, ביל קלינטון. בנאום השבועי שלו לאומה, האשים קלינטון את תופעת האדרת האלימות בתרבות הפופולרית ואת הרפיון שמגלים הורים בהשגחה על ילדיהם, כגורמים לגל האחרון על מקרי רצח ביריות של ילדי תלמידים בבתי ספר.

לדבריו, "הוליווד", העיר שנחשבת שם כסמל לתעשיית תרבות הבידור המערבית לדבריו, "הוליווד" מייצרת סרטי קולנוע, תוכניות טלוויזיה ומוסיקה פופולרית, שעושים אידיאליזציה להרג ולאלימות ומעוותים את מוחם של בני נוער נוחים להשפעה.

"מה פלא שמחקרים רבים מראים שהילדים שלנו נעשו אטומים כלפי אלימות", אמר קלינטון, "האלימות נמצאת בכל מקום – על מסכי הטלוויזיה והקולנוע, על מסכי המחשב ובמוסיקה פופולרית". הוא הוסיף, כי "כאשר הרג חסר משמעות הופך למאפיין העיקרי של "בידור למשפחה", וילדים רואים עוד ועוד סכסוכים בקולנוע המיושבים בעזרת כלי נשק, אנחנו לא צריכים להיות מופתעים שילדינו פועלים בהתאם".

נזקים נוספים הנגרמים מן הצפיה בטלוויזיה

הארץ 28.9.98 - טלוויזיה ודיכאון - "לפי חשבון שנעשה באיגוד הפסיכולוגים האמריקאי בשנת '92, צופה ילד אמריקאי בממוצע ב – 8,000 רציחות טלוויזיוניות ובלמעלה מ – 100 אלף מעשי אלימות אחרים – עד שהוא מסיים את בית הספר היסודי.

מחקר חשוב אחר מעלה את האפשרות שאלימות בטלוויזיה עלולה לעודד תוקפנות. בשנת '93, הגיע איגוד הפסיכולוגים האמריקאי למסקנה כי "ללא ספק, צפייה מרובה באלימות בטלוויזיה מעלה את הסבירות כי הילדים הצופים בתוכניות שיש בהן אלימות, יאמצו התנהגויות וגישות אגרסיביות".

מחקרים נוספים טוענים כי סביר שילדים שצופים בטלוויזיה שעות רבות, יתפשו את העולם כמקום "מפחיד", מסוכן ולא ידידותי. כתוצאה מכך, מעידים זינגר ועמיתיו, עלולים ילדים אלה לפתח נטייה מוגברת "להתנהגות מתגוננת ולהעדר אמון, מה שמציב אותם בקבוצת סיכון גבוהה יותר להיפגע מבעיות חברתיות ופסיכולוגיות".

אנשים הצופים בטלוויזיה שנים עלולים להיפגע במוחם – להשתגע, או לחלות באלצהיימר. פירסם באחרונה המדען פרופ' משה אהרונסון מאוניברסיטת ת"א למה דווקא הטלוויזיה מכל כלי התקשורת? "בדקתי ומצאתי, שכ – 70 אחוז מהידיעות שאנחנו נחשפים אליהן בתקשורת הן ידיעות לא נעימות או מפחידות, דהיינו גורמות לסטרס, מבחינה זו אין הבדל בין אמצעי התקשורת. אבל לידיעות האלה ברדיו ובטלוויזיה יש אימפקט שונה לחלוטין. בעיתון יכול הקורא לבחור איזו ידיעה לקרוא ומאיזו להתעלם. הוא יכול להתחייס לידיעה ולשבץ אותה בצורה פרופורציונלית בתמונת עולמו. אבל כשהוא מאזין לרדיו או צופה בטלוויזיה, הוא נעשה שבו. אין לו חופש בחירה. "משום כך אנשים שחשופים לטלוויזיה במשך 30 שנה, 4-5 שעות ביום, עלולים להיות מושפעים מהאפקט המצטבר של הלחץ הנפשי שיוצרת אצלם הצפייה המוגזמת בטלוויזיה".

במאמרו בירחון "השערות רפואיות" ציין פרופ' אהרונסון, כי שמע מד"ר מריאן רבינוביץ', ראש היחידה לשיקום גריאטרי במרכז הרפואי "שיבא" בתל שומר, כי בריכוזים חרדיים, כמו בני-ברק, כמעט ולא נתקל באנשים שחלו במחלות שיטיון. ד"ר רבינוביץ' העלה את ההשערה, שייתכן, כי הדבר נובע מכך, שרובם אינם צופים בטלוויזיה ועוסקים כל חייהם בפעילות שיכלית אינטנסיבית.

ידיעות אחרונות 26.5.94 : מחקר מגלה : צעירים נכנסים לדיכאון בגלל צפיה בטלוויזיה - מחקר שנערך באחרונה באוניברסיטת פן סטייט, פנסילבניה, גילה קשר "חזק בצורה דרמטית" בין התפתחות הטלוויזיה לעלייה בתופעות הדיכאון בקרב הצעירים בארצות הברית. אין ספק שההשפעה החברתית של הטלוויזיה היא סיבה אפשרית לגילוי תופעות של דיכאון בקרב הצעירים", אומר ד"ר פול קיטל, פרופסור לפסיכיאטריה. "אלפי שעות צפייה בטלוויזיה", אמר קיטל בהרצאה במסגרת הכינוס השנתי של "ההתאחדות הפסיכיאטרית האמריקנית", "חושפות את הילדים לפעולות חוזרות ונישנות של אלימות, שעלולות לגרום לילד להיות מנוכר לחבריו ולמשפחתו. במצב שכזה, יש סיכוי גבוה יותר שהילד, או הנער המתבגר, ישקע בדיכאון".

מעריב 31.8.98 : מחקר אמריקני : שימוש קבוע באינטרנט עלול לגרום לדיכאון - אזהרה למכורים : רשת התקשורת הבינלאומית יכולה לגרום לצמצום חוג המכרים - שימוש קבוע באינטרנט עלול לגרום לתחושת בדידות ודיכאון – כך עולה

ממחקר אמריקני שהתפרסם ביום ראשון בעיתון "ניו יורק טיימס". המחקר, שהושקעו בו כ - 1.5 מליון דולר, בדק את ההשלכות הנפשיות של השימוש הביתי באינטרנט.

מתברר, כי הרשת העולמית תורמת להתפתחות הדיכאון, דווקא בקרב אנשים שאינם נוטים לכך. מסקנה זו סותרת את טענות המומחים ומפתיעה את החברות שמימנו את המחקר, בן אפל, אינטל ויולט פקד. "נדהמנו מהתוצאות, משום שהן אינן מתיישבות עם העובדה שהאינטרנט דווקא מבוסס על יצירת קשר בין אנשים שונים מכל קצווי העולם", אמר רוברט קראוט, מרצה לפסיכולוגיה באוניברסיטת קרנגי-מלון.

המחקר ארך שנתיים, ובזמן זה עקבו החוקרים אחר 169 בני אדם בארבעה בתי ספר וקהילות בפיטסבורג, פנסילבניה. על פי המחקר, שעה של שימוש באינטרנט משבוע מגבירה באחוז אחד בממוצע את הסיכוי לדיכאון אצל המשתמש ומצמצם ב 2.7 אנשים את חוג המכרים הממוצע לאדם. ראוי לציין את המגמה המסתמנת בעולם בקרב אנשים רבים (לא דתיים, ואף לא יהודים!) להשתחרר מאזיקי הטלוויזיה.

לדברי החוקרים, הוצאת הטלוויזיה מן הבית מצביעה על רמת אינטליגנציה גבוהה. וכפי שעולה מתוך הכתבות הבאות:

"מעריב" 11.1.96: מי בכלל צריך טלוויזיה? - בגרמניה מתברר, מסתמנת מגמה של מרד טלוויזיה: אלפי אזרחים זורקים כל חודש את הטלוויזיה שלהם, פתאום הם מגלים שיש גם חיים

עוד לא מדובר במגיפה, אבל בתופעה שמתחילה למשוך את תשומת לב הסוציולוגים ומנהלי ערוצי השידור בגרמניה. מדי חודש מחליטים כמה אלפי אזרחים בגרמניה לזרוק את מכשיר הטלוויזיה לפח הזבל ולחיות בלי הבהייה האינסופית באקרון, עליו מתרוצצות דמויות קטנות מהחיים.

"זה היה קשה, אבל כדי להציל את חיי הנישואין שלי הייתי חייב לזרוק את המכשיר לזבל". הצהיר האנס וואדר, זמר ידוע, שהעיד על עצמו כ"מסומם טלוויזיה" שהשתחרר מההתמכרות בעקבות אולטימטום של אשתו. "שנים סבלתי מנדודי שינה", סיפר טילו וואשקה מאולדנבורג לשבועון "יו יו", חקרתי את העניין והגעתי למסקנה שזה בגלל הצפייה הארוכה בטלוויזיה. זאת התמכרות, בדיוק כמו אלכוהול או סמים. והכי גרוע, מרוב בהיה, אתה נהיה פאסיבי, לא מסוגל לחשיבה עצמית ומקבל את כל מה שיוצא מהקופסה הזאת כאמת לאמיתה".

וואשקה פירסם מודעה קטנה בעתון מקומי והופתע לקבל 20 מכתבי תשובה מאזרחים שחושבים כמוהו. ביחד הם תכננו פעולות חברתיות

ותרבותיות כאלטרנטיבה לטלוויזיה, ולטענתם, הם חיים באושר רב מהרגע שהכריזו על "מרד בהייה". "הילדים שלי, רוברט ואילקה, גילו פתאום כשרונות יצירתיים, גילינו מחדש את הספרים, המשפחה מלוכדת והזוגיות של רעייתי אנט ושלי פורחת", הוא אומר. לפחות 1.5 מליון גרמנים לא מחזיקים במכשיר טלוויזיה, ולא בגלל בעיות כספיות, אלא מבחירה חופשית", מציין מכון מחקר במאנהיים.

סוציולוגים שבדקו את התופעה מדגישים כי סרבני הטלוויזיה נמנים על המעמד הבינוני הגבוה, ומתאפיינים ברמת אינטליגנציה גבוהה מהממוצע. מומחי תקשורת טוענים כי התופעה רק תתחזק.

החוקרים ממאנהיים שבדקו את התופעה, טוענים כי הנטיה להתעלם מהטלוויזיה, או לצפות בסלקטיביות רבה, אופיינית גם לצעירים בעלי רמת משכל מעל לממוצע, שהיו, מגיל צעיר, חשופים לאלפי שעות שידור בטלוויזיה.

הסלבריטי הראשון שהכריז על מרד טלוויזיה, חלקי אמנם, היה הלמודט שמידט, מי שכיהן כקאנצלר גרמניה. בשנות ה-70. "אני ממליץ לאזרחים לסגור את המכשיר לפחות יום אחד בשבוע", אמר שמידט כבר ב-1978, "תראו איזה נפלאות זה יחולל בחייכם".

מחקר שנעשה בשוויץ מראה כי תופעת הבריחה מהטלוויזיה מפותחת מאד בארץ האלפים: שבעה אחוזים מאזרחי המדינה, אחת העשירות בעולם, חיים בלי מכשיר טלוויזיה בסלון.

האמריקנים מודים: צריך לנתק את הטלוויזיה

את הסיפור הבא מצאנו בעיתון אמריקני המתפרסם במדינת פלורידה: המעשה המאלף כיצד הצליחה משפחתו של מייקל אשקראפט להתגבר על עצמה – "היום בו ניתקנו את הטלוויזיה".

"היתה זו תכנית חינוכית כביכול, שעוררה אותנו לנושא. בנינו התאומים, שהיו אז בני שש, היו צופים מרותקים למכשיר. בעקבות התכנית, נהגו לבעוט זה בזה עד שאחד מהם היה פורץ בבכי...

היות שלא עלה בידינו לשבור את המשחק הפראי שבעקבות התכנית, למרות כל האמצעים הרגילים של שכנוע, פרסים ועונשים, שללנו מהם את הצפיה בתכנית במשך שבוע על ידי שהורדנו את המכשיר למרתף.

התגובה הראשונה של התאומים, ושל אחותם הקטנה, היתה – תדהמה. אחר כך היתה הצגת חרטה, ולאחריה – יומיים של תחינות ובכיות. תנו לנו לצפות בטלוויזיה, במה שלא יהיה, בבקשה.

במשך תקופה מסויימת נהגו הילדים להתגודד ליד קצה המדרגות המוליכות אל המרתף, ולפעמים גם היו יורדים בהן כדי להתבונן במכשיר שנח תחת כיסוי. הם לא היחידים התקשו לוותר עליו. גם אנחנו...

למעשה, הרחקת הטלוויזיה הצליחה כל כך עד שבאתי לספר לכם: הגעגועים הם חזקים. לא לטלוויזיה. לשעות של החופש ממנה. זה לא התרחש ביום הראשון וגם לא ביום השני של הפרידה. אבל לקראת היום השלישי ניתן היה להרגיש למרבה התימהון, תשובה חדשה: לקרוא ספר, לדבר עם המשפחה, להזמין את השכנים, להעיף עפיפון.

בהעדר הטלוויזיה, גילו הילדים מה נמצא בחצר האחורית של הבית. הנערים נהנים לקפץ על הטרמפולינה שנמצאת שם. אחותם מאושרת לשבת בבית על ענפי העץ ולשחק בבובות. בימים קרים, היא יושבת בבית ומציירת, פותרת חידות או שרה. הבנים משחקים במשחקים שונים. בהזדמנות אחרת, המציאו הצגה. כל אלו היו דברים שלא היו מתרחשים כל עוד המכשיר היה בבית."

זה היה סיפורה של משפחה אמריקנית שנחלצה מן ההתמכרות – וגילתה עד כמה יפים החיים ללא שיעבוד למכשיר שמכתיב את קצב החיים בתרבות המערבית. האם ישכילו אמריקנים אחרים ללכת בעקבותיה?"

על דתיים ומתחזים

יש הטוענים כי קיים מעצור המפריע להם להתחזק בשמירת המצוות, על אף הכרתם ואמונתם העמוק במציאות הבורא ומתן תורה. והוא התדמית הלא חיובית אשר הם חשים בקרבם כלפי ציבור שומרי המצוות. כראיה לדבריהם הם יודעים לצטט קטעי עיתונים ומאמרי תקשורת המדווחים כי "חובש כיפה נתפס ב...", "דתי חשוד/נאשם ב...", וכו'. ואם אלו הדתיים, מפני מה אהיה כמותם?

מבלי להכנס כאן לבדיקת מידת האמת של הנתונים התקשורתיים אודות הדתיים, והיקפם, הטיעון לכשעצמו תמוה. אדם המשוכנע באמת המוחלטת, יודע הוא שיש בורא לעולם אשר נתן את התורה, ושתורה זו נפלאה, זכה וטהורה, מה לו לאדם זה להביט ולפזול לצדדים ולעצור את

עלייתו הרוחנית רק בשל מחדלי בני- אדם? אם זו האמת יהא הוא נאמן לה! וינהגו האחרים כאשר ינהגו.

אך לא נוכל להתעלם מפרט חשוב שיש לדעתו. אין זה סוד כי האויב הגדול של התקשורת המשודרת והכתובה, במתכונתה הנוכחית, הוא ציבור שומרי המצוות. מטבע הדברים השידורים והכתבות מעוצבים בהתאם לאורח חייהם, השקפתם ודעותיהם, של צוות הכתבים, העורכים, והמגישים. והרי אורחות חייהם של אלו, לעת עתה, עומדים כידוע בסתירה מוחלטת למהות הדת ועיקרי היהדות. חלום הבלהות של כל אחד מאנשים אלו הוא היום שבו רוב העם יחזור בתשובה. שהרי אז השידורים והשדרנים דהיום המאופיינים בריקנות, בהוללות, ובקלות ראש, יוחלפו בשידורים ושדרנים המאופיינים בתכנים עִרְפָּיִים, בשמחת חיים, ובתחושת אחריות. בבחינת האמור בפסוק: "תחת הנעצוץ יעלה ברוש, ותחת הסרפד יעלה הדס" (ישעיה נה, יג).

ומכיון שרבים חוזרים בתשובה, הרי יש סיכוי שחלום הבלהות לדידם, יתגשם. ומה טבעי יותר במצב זה לנצל את הכח האדיר שבידיהם, כח המאפשר כניסה לכל בית ללא נקישה על הדלת, ושיחה חופשית עם כל אדם המאזין וקורא מבלי שתהיה בידו היכולת להציג שאלות ולבקש הוכחות והוספת פרטים שהושמטו, - ולפטמו בסיפורים שלא פעם יש בהם רק מעט אמת והרבה ניפוח. והרי מאדם המדווח מתוך נגיעה אישית, אין מקבלים דברים ככתבם וכלשונם, - כידוע לכל בר דעת. מספר דוגמאות למגמתיות המאפיינת כתבות עיתונאיות רבות כאשר הן עוסקות בחברה החרדית, ניתן לראות להלן בפרק "התקשורת והחרדים".

ולגופה של שאלה, הכיצד יתכן שדתי ינהג שלא כראוי?

ובכן, קיימות שתי אפשרויות אשר המרחק ביניהן הוא רב ועצום. יש להבדיל בין "דתי" העובר בקביעות במודע ובשאת-נפש על איסור הלכתי או איסורים הלכתיים, לבין דתי המקפיד על שמירת המצוות, אלא שלעתים קורה שהוא מוֹעֵד.

הראשון איננו עובד אמיתי של האלקים. ובמילים שונות: איננו דתי אמיתי. הוא אמנם לבוש כדתי, ואורחות חייו ומוסכמותיו החברתיות הרגילות לנהוג בחלק ממנהגי הדת, אך כלום אנו מחוייבים להסביר את מעשיו ולהתנצל על מעשיו של חילוני המחופש לדתי? והרי לענין זה אחד הוא החילוני הגמור המחופש לדתי, והחצי חילוני וחצי דתי המחופש לדתי בחציו החילוני.

לא כן היא ההתייחסות לשומר המצוות המקבל עליו עול מלכות שמים בשלימות. אלא שמכיון שגם בקרבו שוכנים יצרים ודחפים טבעיים המבקשים להסירו מעבודת ה', קורה שהוא מוֹעֵד. אך מיד הוא מצטער על אשר קרה ומחפש דרכי התחזקות וגדרים לבל יכשל שנית. ולאחר שהצליח להתבסס בדרגה זו ולהפיל חלל את היצר של אותו ענין, הרי הוא מעפיל בעבודת האלקים ומתרומם לדרגה גבוהה יותר, ומתמודד שם עם יצרים השייכים לדרגתו החדשה. וגם שם לעיתים הוא מוֹעֵד, אך שוב נאבק, מצליח ומתרומם. "שבע יפול צדיק וקם". (משלי כד, טז) הוא הרי נופל, אך כבר מוגדר צדיק. משום שהקו המנחה ושאיפת חייו היא עבודת האלקים. והמעידות, - טבעיות הן לחלוטין, שהרי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז, כא).

הריני מרשה לעצמי לקבוע: לא גישה אובייקטיבית מנחה את המתלונן על איכות דתיות הדתי. אלא הצורך הנפשי בסם הרגעה עצמי. כל היודע ומכיר אפילו מעט מיופיה של תורת ישראל, גם אם לא זכה להכנס אל פאר אולמות ארמונותיה, ולהתענג ממש ממעדניה כציבור שומרי המצוות, - לפחות מריח הוא שכאן נמצא סוד האושר, הסיפוק ושמחת החיים. והרי הוא חש בפנימיות נשמתו, כי מדובר באמת טהורה כובשת. ומכיון שבתחושה עמומה זו טמון כח המסוגל לדחוף לבירור האמת ולהוביל לשמירת מצוות התורה - דבר המצריך שליטה עצמית ואישיות מעוצבת ומוצקה - הרי הפשוט והקל ביותר הוא להפעיל את התשובה הקולנית: "להיות דתי? הרי זה להיות גנב, נוכל, וכו'". ולהמשיך בחיי החולין והמתירנות. אולם מבקש האמת באמת, אין ספק שיגיע אליה.

הבה נבין. כאשר באולם בית-המשפט נוכחים שופט ועורך-דין, גם אם שומעים שניהם את אותן העובדות, עורך-הדין יגן בכל מקרה על לקוחו, בעוד שהשופט אמור להכריע על פי האמת.

מדוע?

משום שעורך-הדין המקבל תשלום מלקוחו נוגע בדבר הוא ואין הכרעתו נובעת משיקולים אובייקטיביים. לעומת זאת, השופט, אמור לדון לגופו של ענין באובייקטיביות, ולהסיק את המסקנה הנכונה באמת כפי שהיא.

כאשר אנו ניגשים לדון ולהכריע ביישום המטרה אשר לשמה נבראנו, הרי התאוות והיצרים החומרניים עלולים מאד להתערב במחשבותינו ולהפריע למסקנה השכלית להיות מוכרעת על-פי האמת האובייקטיבית

הטהורה. וכשיש נגיעות אישיות, הרי כל טענה רעשנית עלולה להיות קבילה אף-על-פי שאיננה נכונה ואין בה שום טעם. ברור מאד אם-כן, כי עלינו לדון כשופטים, ולא כעורכי דין.

ההתייחסות לרפורמים

ידוע כי ציבור שומרי המצוות וגדולי התורה בראשם דוחים על הסף כל נסיון היאחזות של הרפורמים כאן בארץ. ומכיון שמי שאינו מכיר את אורחות חיי הרפורמים וה"ראבי"י" שלהם עלול שלא להבין את פשר תמימות הדעים והאחדות המליאה השוררת בין כל מנהיגי ציבור שומרי המצוות על כל זרמיו, בדבר הדחיה המוחלטת ואי ההכרה בשום גורם רפורמי, ראוי לבאר מעט את הדבר.

ובכן, מוסכם ומקובל על כולנו שיש להעניק לגיטימציה מליאה לכל זרם ביהדות, ובלבד שהוא זרם הזורם בתוך היהדות.

כמו כן ברור, שכשם שלהבדיל נצרות היא דת, ואיסלם הוא דת, גם יהדות היא דת.

וכשם שאדם הבז לדברים הכתובים בספר הדת של הנוצרים או המוסלמים, וכופר ביסודות מהותיים של הדת הנוצרית או המוסלמית, לעולם לא יוכל לדרוש מראשי הנצרות או האיסלם להחשיב את שיטתו כזרם בנצרות או באיסלם רק משום אי-אלו סממנים נוצריים או מוסלמיים שהוא אימץ לעצמו, אלא שיטתו תיחשב כדת חדשה שמעורבים בה סממנים נוצריים או מוסלמיים, כך לעולם לא יוכל אדם הבז לדברים הכתובים בספר תורת ישראל וכופר ביסודות מהותיים של הדת היהודית, (כגון: המנעות מאכילת בעלי חיים טמאים, איסור חיתון עם גוי, אמונה באלקים, וכו') לדרוש מראשי היהדות להחשיב את שיטתו כזרם ביהדות רק משום אי אלו סממנים יהודיים שהוא אימץ לעצמו, שהרי אין זו אלא דת חדשה שמעורבים בה אי אלו סממנים יהודיים.

ומעתה, שאלת המפתח היא: האם הדת הרפורמית מהווה זרם ביהדות או שמא היא דת חדשה שמעורבים בה אי אלו סממנים יהודיים.

במקום שנשיב אנו, הנה לקט נתונים ועובדות. והקורא הנכבד ישיב לעצמו. (הנתונים דלהלן מתוך הספר "הרפורמים" בהוצאת "מנוף" - האגודה להסברה יהודית. ומתפרסמים כאן באדיבותם הרבה. ניתן להשיג את הספר בטל. 02-5000220).

"הארץ" 21.6.85 : הכומר, הרב והראביי הרפורמי. - חוזר רשמי שהפיץ "המרכז-הרבני" של הרפורמים בניו-ג'רזי מציע בין השאר לזוגות מעורבים נישואין בכנסייה יחד עם כומר נוצרי.

בפרסום, רשימה של יותר מ- 200 רבנים המוגדרים בכותרת: "רבנים המשיאים מבלי לדרוש גיור". הרשימה מיועדת לכל יהודי המעוניין בנישואין מעורבים, ו"המרכז הרבני" מציע למעוניין כל אפשרות שרק עולה על הדעת. החידושים העיקריים ברשימה: האפשרות להתחתן בכנסייה, גם אפשר התחתן בטקס שעורך "ראביי" יחד עם כומר נוצרי, ומי שחפץ בדרשה של הכומר על דת הנצרות- אין בעיה. ה"מרכז הרבני" מציע רב הבולע גם את זה.

(אגב, שים לב לאבסורד שבהענקת התואר "רב" – תואר השייך לבכירי שומרי מצוות תורת ישראל, לאדם המחנך יהודי עם גויה ויהודיה עם גוי, בניגוד גמור לתורת ישראל ולאינטרס הלאומי יהודי. שקוף מאד שהדבר נועד לזרות חול בעיני ההמון, במגמה להשיג בכל דרך לגיטימציה יהודית, לדת הרפורמית).

הנה נתונים מתוך תוצאות משאל שערך "ראביי ווילר" בקרב חברי קהילתו הרפורמית אשר בלוויס - וויל, קנקטי :

1. 25% לא מלו את בניהם.
2. 68% אינם מדליקים נרות שבת.
3. 60% חוגגים את חג המולד, כולל העמדת עץ אשוח בביתם וקניית מתנות.
4. 70% סבורים שהילדים צריכים להשתתף במקהלות השרות נוצריים בבית הספר.
5. 50% חוגגים את חג הפסחא הנוצרי.
6. 59% הולכים לעבודה ביום כיפור.
7. 44% מהם אינם מסיבים לסדר ליל הפסח.
8. 80% מהם אוכלים חמץ בחג הפסח.
9. 50% אינם חוגגים את חג החנוכה.
10. 35% אומרים שהיהדות לא מספקת את צורכיהם הדתיים.
11. 30% אינם רואים את תחיית היהדות כערך רצוי.

והרי מספר עדויות של יהודים לא דתיים אשר לאחר שביקרו במרכזים רפורמיים ונדהמו למראה עיניהם, העלו על הכתב את אשר ראו וחשו.

זאב צחור, "על המשמר" 7.10.88 : רשמים מתפילת יום כיפור -
"מיקרופונים משוכללים הודיעו על פתיחת הטקס. בעיצומה של התפילה הנוראה הזו גילינו כי איננו היחידים ללא כרטיסים. אך עד מהרה הגיע מישהו הדור מצויד בגיימס-בונד ומכר במקום כרטיסים למקומות תפילה. התשלום במזומן, בצ'יקים או בכרטיס אשראי. ובינתיים אנו מציצים אל האולם הגדול: על הבמה עומדות שתי זמרות כושיות שתפילת "כל נדרי" נשמעה מפיהן כקונצרט אופראי".

כומר נואם בבית הכנסת - ח"כ אריאל ויינשטיין, מהליכוד סיפר כי הסיבה לכך שנמנע בהצבעה על תיקון חוק השבות, למרות שבעבר נהג להצביע נגד, נובעת מן הזעזוע שהזדעזע לא מזמן בעת שביקר בארצות הברית ונכח לראות כומר נואם בטמפל רפורמי בשבת. וזעזוע עוד יותר כאשר הראביי בירך את הכומר על שהביע נכונות ללמד בבתי ספר יהודיים את עקרונות האמונה הנוצרית."

אהוד אולמרט, ראש עיריית ירושלים . תפילת יום הכיפורים בטמפל רפורמי במנהטן - "רוב המתפללים, הגברים, לא חבשו כיפה. רובם עשו רושם שהיו בדרכם מעבודת יומם, ובאו ממשרדיהם עם תיקי עור עמוסי המסמכים. בניגוד למקובל הסבו משפחות, נשים גברים וילדים לתפילה ביחד – הייתי מוכה תדהמה. בתום התפילה והדרשות יצאו מרבית המתפללים ופנו לעבר מכוניותיהם. הגבאים כיבו את האורות. לא מעטים מבין המתפללים הלכו לאכול את הארוחה המפסקת לאחר התפילה. עד כמה שאני מרגיש, הרפורמה בארצות הברית מושפעת באופן מכריע מתופעת ההתבוללות ההולכת וכובשת יותר ויותר חלקות בקרב הקהילה היהודית. בהדרגה הולכות ונעלמות אצל הרפורמים מרבית המצוות המוכרות של הדת היהודית. מה גבול השינוי בתהליך מואץ זה של התנערות מדברים רבים שהמסורת היהודית מכירה, או שאין שום גבול."

ח"כ מיכאל קליינר. (ליכוד-גשר). "אם התהליך הזה ימשך אנו עלולים למצוא עצמנו, ביום מן הימים, באיזה קהילה באולם תפילה ובו נשים עטורות כיפה וטלית בכותל המזרח, כשלמעלה, מרחוק, ינהנו בראשם הגלוי אנשי עזרת הגברים. אתה לא יכול שלא לתמוה, מה החיפזון לשנות ולעוות מסורות שחיו בנו, ובהן חיינו דורות, ואולי בזכותן אנו חיים כעם.

עלינו לזכור כי הרפורמים פוררו והרסו את יהדות ארצות-הברית בכך שהובילו את רובה להתבוללות איומה. לאחר שכילו את מלאכתם שם הם מבקשים לעשות זאת גם כאן בארץ. האם יש יהודי היכול להרשות לעצמו להניח להם לבצע את מבוקשם?!

מי שבוחן בעיון את הנתונים שהובאו לעיל מגיע מהר למסקנה: **עם רפורמים עם ישראל לא זקוק לאויבים מבחוץ. הוא פשוט יחוסל ויגמר מעצמו!**

כחותמת אחרונה לדברים נצטט בזה את דבריו של ח"כ **רובי ריבלין**, לאחר שביקר בקהילה הרפורמית בארה"ב על פי הזמנתם (כאמור, מובאות אלה ועוד, ניתן למצוא בספר "הרפורמים" בהוצאת "מנוף").

"כיהודי, שאינו שומר תרי"ג מצוות, ואפילו לא י"ג מצוות, הזדעזתי זעזוע עמוק ללא גבול וסייג. התגלתי בפני איזה אגודה המקיימת פולחן שכל קשר בינה לבין היהדות, אינו מתקרב אפילו למציאות. היתה לי תחושה שאני נמצא בתוך כנסייה. אני כולי המום. זו עבודה זרה ולא יהדות. עד עתה חשבתי שהרפורמים הם זרם ביהדות, אחרי ביקורים בשני בתי-הכנסת שלהם אני משוכנע שזו דת חדשה לגמרי בלי כל קשר ליהדות. התבוללות טוטלית. התפילה שלהם היא דומה לטקס פרוטסטנטי גמור."

כל מילה נוספת, מיותרת.

עמידה בצפירה

שאלה: כמעט מדי שנה מתפרסמות ידיעות באמצעי התקשורת, לפיהן נראו יהודים חרדים כאשר הם מתהלכים ברחוב בשעת הצפירה ביום השואה וביום הזכרון לחללי צה"ל.

האם יתכן שיהודים שומרי מצוות אינם מכבדים את זכר קרבנות השואה וחללי מערכות ישראל??

תשובה: כידוע, מיסודות האמונה היהודית היא הידיעה הברורה כי המוות איננו חידלון, אלא מְעָבָר מצורת חיים אחת (-אדם בתוך גוף המהווה "לבוש" ארוג בשר ועצמות), אל צורת חיים אחרת (- אותו אדם ללא לבוש הגוף). דבר

אשר הוכח בעשרות השנים האחרונות גם על ידי המדע המודרני באמצעות מחקרי תופעות רבות של: דיווחי אנשים שמתו מוות קליני וחזרו לחיים, סיאנסים, גלגולי נשמות, רגרסיה, דיבוקים, הופעת נשמות כבחייהם, ועוד. (ראה על כך בהרחבה בחיבורנו תשע תשובות ושאלה פרק ראשון, וברשימת הספרים שבהערה)

עוד ידוע לנו מתוך האמור בתורת ישראל ומתוך עובדות רבות ומחקרים שונים (וכנ"ל), כי מעמדו ומצבו של האדם לאחר פרידתו מן הגוף תלויים במידת השתדלותו וקנייניו הרוחניים בעודו בתוך הגוף. ככל שזכה לעמוד באתגרי הרוח מול החומר בעולם הזה במידה רבה יותר, ובאיכות טובה יותר, כן תהא מדרגתו ושלמותו הרוחנית גבוהה ומרוממת יותר.

משום כך נהוג בכל קהילות ישראל ליזום כאן בעולם הזה יוזמות שונות בעלות משמעות רוחנית, לעילוי נשמת הנפטר. (כגון, אמירת קדיש - בעיקר על ידי בן הנפטר אשר עקב היותו כחלק ממנו, מועילה לנפטר אמירתו והתחזקותו הרוחנית הרבה יותר מפעולות האחרים למענו), עריכת כנסי התחזקות ואמירת דברי תורה, הגשת כיבוד מגוון לציבור המבקרים בימי האבילות כדי להרבות את ברכות האכילה הנאמרות לעילוי נשמת הנפטר, ועוד ועוד פעולות בעלות משמעות רוחנית הנעשות לעילוי נשמת הנפטר. שהרי המת כבר נפטר מענייני העולם הזה, ואין באפשרותו לקיים מצוות ולרומם על ידי כך את מדרגתו. משום כך משתדלים ומתאמצים אנו החיים לסייע לידידנו ולקרובינו שנפטרו מן העולם, לעלות ולהתרומם במדרגתם הרוחנית.

ואכן, מלבד המקורות התורניים, גם מתוך עובדות ומחקרים שונים נמצא בידינו מידע רב שהגיע מלא-מעט נפטרים אשר דיווחו על עוצמת התועלת אשר הם מפיקים מפעולות נפלאות אלה של קרוביהם וידידיהם למענם. (העובדות והמחקרים מקיפים דיווחי דיבוקים, אשר נכנסו לגופות חיים, נשמות אשר הועלו בסיאנסים, וחלומות אמת רבים של נפטרים המתגלים לקרוביהם ומבשרים בין השאר על העתיד להתרחש, כאשר הדברים אכן התגשמו). והדברים ידועים.

לאחר הקדמה קצרה זו, ניגש לענייננו.

כאשר אומות העולם חיפשו דרך כיצד לכבד את זכר יקיריהם אשר נפלו למען מולדתם, הועלה רעיון דקת הדומיה אשר לפיו ידום כל העם בשעת צפירה שתושמע בכל רחבי המדינה. ובכך, אף על פי שהחללים עצמם לא יפיקו תועלת ממשית מן הדבר, העם מצידו - יכבד את זכרם.

ואכן, לכל הדיעות הרעיון נפלא ויפה.

אולם עם ישראל, מעצם היותו העם אשר בורא העולם בחר להעניק לו תר"ג מצוות (ולא רק שבע, כאומות העולם), ובתוכם מצוות רבות שבאמצעותן

ניתן לעזור לנפטר, ולא רק לכבד את זיכרו, הרי בודאי שעם כזה איננו זקוק לייבא מאומות העולם סמלים אשר יבטאו את כיבוד זכר החללים על ידי העם. עם ישראל במשך כל הדורות ועד היום לא רק כיבד ומכבד ביותר את זכר קדושו, גיבוריו, וכל נפטרינו, אלא גם סייע ומסייע להם סיוע ממשי באמצעות האפשרויות הרחבות העומדות לרשותו.

ובכל זאת, מכיון שבדורינו לא כל הציבור מודע לנתונים אלה, ואי העמידה בצפירה מתפרש על ידם כזלזול בכבודם ובזכרם של הנופלים, ומכיון שאין איסור הילכתי לעמוד בעת הצפירה (משום שאיסור "בחוקותיהם לא תלכו" אינו אלא כאשר התנהגות היהודי כמנהג הנכרי נובעת מתוך רצון להתדמות לגוי. ואילו כאן המטרה היא לכבד את זכר הנופלים באמצעות אימוץ רעיון שהועלה על ידי גויים ונראה מוצלח. ראה מעין זה בשו"ת "יביע אומר" חלק ג' יו"ד סימן כד. ויש חולקים. עיין בשו"ת מנחת יצחק חלק א', סימן לא. ועיין עוד בשו"ת אגרות משה יו"ד א' סי' מט, ובשו"ת הר צבי יו"ד סי' רעט.) לפיכך לדעת רבים מגדולי התורה בדורינו, הראוי והנכון לכל יהודי, - ובפרט אם הוא בעל חזות חרדית, לעמוד בפרהסיה בשעת הצפירה ככל האחרים שסביבו. כדי שלא להיראות - בעיני מי שלא מבין - כמזלזל בכבוד הנפטרים. וינצל דקת דומיה זו לאמירת פרק תהילים או משנה לעילוי-נשמת אחינו היקרים חללי-צה"ל וקורבנות-השואה, שאינם עוד עימנו כאן בעולם הזה.

האם הזהירות אינה מוגזמת?

שאלה: לא אחת נראה היהודי החרדי כ"מגזים" בזהירות בשמירת המצוות. הנה למשל בעת רכישת מוצרי מזון, הוא בוחן את המוצר היטב, ולא תנוח דעתו עד אשר ימצא חותמת של הכשר מהודר המדקדק ומחמיר יותר מן ההכשר המצוי. האין חרדה זו מופרזת?

תשובה: במדורי הצרכנות שבכתבי העת מתפרסמות מידי פעם חוות דעת מקצועיות המייעצות דרכי רכישה נבונה של דירת מגורים. ההמלצות מייחסות חשיבות רבה לפרטים שוליים לכאורה, והן מזהירות מפני חששות אף אם הן רחוקות, לבל ייכשל הרוכש באחת מהן חלילה, ויאבד את כל ממונו. הן שולחות לאותיות הקטנות שבחוזה, לגובה תשלומי הקנסות במקרה של איחור בתשלום, לבדיקת רישום הדירה בטאבו על שם המוכר, ושאינה ממושכנת לאחרים וכו'. והן שבות ומזהירות שלא להקל ראש באף המלצה ועצה, לבל יצטער הרוכש כאשר יהיה מאוחר.

לעומת זאת, עקרת בית הרוכשת מוצר פשוט וזול כמו חוט תפירה לצורך מלאכת יד חד פעמית פשוטה של בתה הקטנה, תרכוש את המוצר הראשון והזול אשר יזדמן לפניה, מבלי שתשקיע כלל מחשבה וזמן לבוחנו ולהתבונן בטיבו ובאיכותו.

מסקנה: מידת הזהירות וההתבוננות המושקעת בכל פעולה טרם ביצועה, תלויה לחלוטין במידת החשיבות המיוחסת על ידי אותו אדם לאותה פעולה.

מי שזוכה לעמוד על משמעותם האמיתית של החיים, ויודע בביטחון מלא כי יש בורא לעולם, תקיף וכל יכול, אשר היה הוה ויהיה, וכי תכלית החיים בעולם הזה היא העמידה באתגרים על פי הוראות הבורא בתורה אשר העניק לנו. הרי הוא חש, ובצדק, כי אין חשוב בחיים עלי אדמות יותר משמירת מצוות התורה. שהרי לשם כך הוא חי, וזוהי כל תכלית חייו. אם בזאת יעמוד ויצליח, הרי הוא רומם את מדרגתו הרוחנית והכין לעצמו חיי נצח - לאחר פרידתו מן הגוף - במדרגת העונג הרוחני הגבוה ביותר. ואם חס ושלום יכשל, הרי הוא פוגע במצבו בתקופת חיי הנצח(!!) שלו, מלבד עצם חוסר ההגיון וההגינות שבסירוב פקודת בורא העולם.

מעתה האם פלא הוא שאדם אשר זכה לעמוד על אמת אדירה זו יזהר וישמר מכל דבר אשר חשש קל של איסור רוחני כרוך בו?? האם לא ברור שאם הכל יכול ציוה להניח תפילין מידי יום, הרי אדם נבון זה יניח תפילין גם אם כל חבריו הסובבים אותו ילעגו לו?? היפלא שכאשר אשה מושיטה לו את ידה הוא ימנע - באדיבות אמנם, אבל ימנע - מללחוץ את ידה, אלא אם כן היא מאותן המותרות לו בנגיעה??

ואם את כל מצוה הוא שומר, ומכל עבירה הוא נשמר, על אחת כמה וכמה שנוהר הוא מלהכניס אל תוכו דבר אשר אינו כשר. או אפילו יש בו חשש קל שבקלים של איסור. שהרי המאכל הופך להיות חלק מגופו ממש, ולמדנו בתורה (תלמוד, יומא לט, א) שאכילת איסור מטמטמת ואוטמת את הלב. וממילא, אם קיים ארגון כשרותי מסויים המעניק תעודת הכשר מתוך הסתמכות על איזה שהוא פוסק אשר מתיר אכילת רכיב כל שהוא מתוך רכיבי המוצר, אף על פי שפוסקים רבים אחרים אוסרים, ויש ארגון כשרותי אחר הדורש רמת כשרות גבוהה יותר, העונה על כל ההידורים, הרי לאדם זה אין די בהכשר הפשוט, שהרי לא קלילות הוא מחפש, אלא את עבודת האלקים בשלמות. והרי הוא מוכן בשמחה לוותר על מאכל מסויים או לשלם מכספו יותר עבור הידיעה המבוססת ביותר עד מקום שידו מגעת הברורה בבטחון מלא כי אכן באכילה זו ובמעשה זה אין הוא פוגע בתכלית חייו עלי אדמות.

נסיים פרק זה בציטוט מדבריו המאלפים של רבנו הרמח"ל ז"ל בספרו
הנפלא "מסילת ישרים" (פרק יא):

"והנה מי שיש לו מח בקדקודו, יחשוב (-יתייחס ל) איסורי
המאכל כמאכלים הארסיים או כמאכל שנתערב בו איזה
דבר ארסי. כי הנה אם דבר זה יארע, היקל אדם על עצמו
לאכול ממנו אם ישאר לו בו איזה בית מחוש ואפילו חששא
קטנה?? ודאי שלא יקל! ואם יקל לא יהיה נחשב אלא
לשוטה גמור! אף איסור המאכל כבר ביארנו שהוא ארס
ממש ללב ולנפש. אם כן מי איפוא יהיה המיקל במקום
חששא של איסור אם בעל שכל הוא. ועל דבר זה נאמר (משלי
כג, ב) ושמם סכין בלועך, אם בעל נפש אתה".

ארץ ציון והציונות

שאלה: האם הציבור החרדי אכן "אנטי - ציוני" וכפי שאנשי התקשורת
ואחרים מכנים אותו לא פעם?

תשובה: לכל הדיעות, פירוש המונח "אנטי-ציוני": מתנגד לציון
ולתומכים בה. אם-כן ראשית עלינו להתבונן ולבחון: כיצד גישתו ומהו
יחסו של ציבור זה כלפי ארץ ציון והעם היושב בציון.

נתבונן נא בארבעה נתונים מרכזיים ביותר בחייו של ציבור שומרי
המצוות - בכלל, והציבור החרדי - בפרט.

1. מאז גלות ישראל מארץ ישראל, מבטא ציבור שומרי המצוות את
הקשר העז והעמוק שלו לארץ ציון באמצעות הימנעות מאכילה ושתיה
בארבעת התאריכים המרכזיים הקשורים לפרידה מארץ ציון.

א. יום תחילת המצור (עשרה בטבת).

- ב. יום הבקעת החומה והפלישה (שבעה עשר בתמוז).
ג. יום שריפת בית-המקדש (תשעה באב).
ד. יום רצח גדליה והגליית שארית הפליטה (שלשה בתשרי).

2. יום יום, שלש פעמים ביום, פונה היהודי שומר המצוות לבורא העולם, ומבקש ממנו ומתחנן לפניו במילים נרגשות על טובת ושמירת ארץ ציון והעם היושב בה, ועל קיבוץ בניה לתוכה. (עיין בתפילת שמונה עשרה, ובסוף ברכת יוצר, ועוד).

3. זאת ועוד. לא הרבה מהציבור החילוני יודעים שמספר לא מבוטל של יהודים חרדים עורכים מידי לילה "תיקון חצות", אשר עיקרו הוא העלאת זיכרון ארץ ציון וירושלים באמצעות קריאת פרקים מן התנ"ך העוסקים בענין, ומסיימים בפסוקי התחינה: "אתה תקום תרחם ציון, כי עת לחננה כי בא מועד. כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו. בונה ירושלים ה', נידחי ישראל יכנס". (תהלים קב, יד-טו. קמו, ב).

4. פחות מזה ידוע, שיהודי שומר מצוות החי בארץ ישראל, לא יצא ממנה לעולם בטרם יברר אצל תלמיד-חכם אם סיבת יציאתו אכן מצדיקה היתר על פי ההלכה לצאת מן הארץ הקדושה.

האם ציבור זה, אשר געגועיו לארץ ציון באים לידי ביטוי בתפילתו שלש פעמים ביום, ונאמנותו אליה עומדת במבחן מעשי מתוך הקרבה שאיננה קלה, האם ראוי הוא להיות מכונה בתואר האנטי-יהודי: אנטי-ציוני ??

אך את זאת יש לדעת.

יש ארץ ציון-המקבלת את חשיבותה ויוקרתה הרבה בעם היהודי לדורותיו מן האמור על אודותיה בתורת ה' אשר ניתנה לפני למעלה משלשת אלפים ושלש מאות שנה, ויש מה שנקרא בשם: "התנועה הציונית" אשר למעשה אינה אלא תנועה חילונית צעירה אשר נטלה את המושג התורני המקודש: "ציון", רוקנה אותו מתוכנו הרוחני (המדבר על היות ארץ הקודש דומה לארמונו של מלך. אשר חובת הזהירות בשמירת מצוות המלך, כפולה ומכופלת היא בתוככי ארמונו.), וסיגלה לעצמה את השם "ציונות" כמונח חילוני.

הציבור החרדי הוא ציוני מובהק במובן המקורי והאמיתי של המילה. אך הוא אנטי הגישה החילונית של התנועה אשר קראה לעצמה בשם "התנועה הציונית", ולעקרוניתיה - "ציונות", ולאנשיה - "ציונים", ובכך סללה לעצמה את הדרך לכנות את מתנגדי חילוניותה בתואר הבלתי מחמיא והמקומם: "אנטי ציונים". (וזאת למרבה האבסורד - על אף אי נאמנות חלק ממייסדי ומנהיגי התנועה הציונית לארץ ציון. ראה לדוגמא בהמשך את דברי חוזה המדינה על ארץ ישראל.) והעוול שבכך, משווע.

ואם בציונות אנו עוסקים, הרי מן הראוי לקרוע מעט את המסך ולגלות את מידת נאמנותם של מנהיגי התנועה ה"ציונית" ליהדות - בכלל, ולארץ ציון - בפרט.

נפתח בציטוטים מתוך יומנו של חוזה המדינה, תאודור הרצל אודות תוכניתו הגדולה להעביר אל הנצרות(!) את כל העם היהודי. (יומן א', עמ' 14)

"בערך לפני שנתים חפצתי לפתור את שאלת היהודים בעזרת הכנסיה הקתולית. ביקשתי להבטיח לעצמי בראשונה את עזרת נסיכי-הכנסיה באוסטריה ולהשיג על ידיהם ראיון אצל האפיפיור כדי להגיד לו: עזור לנו מפני האנטישמים, ואני מחולל תנועה כבירה בין היהודים שיעברו באופן חפשי ונאה לנצרות.

חפשי ונאה במובן זה, שמנהיגי התנועה - ביחוד אני - ישארו יהודים, ובתורת יהודים יטיפו לקבלת הדת השלטת.

בעצם היום, בראשון בשבת, בשעה שתיים עשרה, תצא לפועל ההמרה בתהלוכה חגיגית ובצלצול פעמונים בכנסית סטיפן. לא בבושת פנים, כמו שעשו יחידים עד כה, כי אם בגאון. והעובדה שהמנהיגים יקיימו בידם את יהדותם, ובלוותם את העם עד מפתן הכנסיה ישארו בעצמם בחוץ - תרומם את כל הענין ותשווה לו קו של כנות רבה.

אנו, האמיצים, היינו צריכים להיות דור-הבינים. אנו עוד היינו מקיימים בידינו את אמונת אבותינו. אך את בנינו הצעירים היינו מנצרים עוד לפני הגיעם לגיל של החלטה עצמית, בשעה שענין ההתנצרות לובש כבר צורה של מורד-לב או שאיפה למעמד רם יותר. כדרכי, שיויתי לפני את כל הדבר הזה לפרטי פרטיו. כבר ראיתי את עצמי במשא ומתן עם הארכיבישוף בוינא, בהרהורי לבי עמדתי לפני האפיפיור."

לאור זאת אי אפשר להתעלם מן העובדה/התוצאה, שכל זרעו של חוזה מדינת היהודים היה מסובך והפכפך בחייו הרוחניים-נפשיים, עד כדי תוצאות טרגיות ביותר. הנה תקציר כתבת תחקיר שהתפרסמה בשבועון "יום ליום" (כ"ט טבת תש"ס - 7.1.00 התחקיר המלא התפרסם ב"סופשבוע"):

”שמו של הרצל מתנוסס על פי חוק על רחוב בכל עיר. אולם מסתבר שלמשפחת הרצל לא נותרה הנצחה טבעית.

את בנו הנס בחר הרצל שלא למול. תכנית האב שלו היתה להוביל את היהודים להתנצרות המונית. רק לאחר שנים הבין שהתכנית לא תתקבל על ידי העם היהודי, וגם לא תוכל לפתור את האנטישמיות. הרצל עצמו מת בגיל 44 לאחר מחלה בשריר הלב. אשתו מתה שלש שנים אחריו.

בתו פאולינה התמכרה לסמים קשים, נעצרה בצרפת, אושפזה ומתה שם בגיל 40.

הבן הנס החליט בגיל 15, לאחר מות אביו, לעבור ברית מילה. אולם הוא היה נתון למשברים נפשיים, וביום השנה ה-20 למות אביו התנצר הנס והפך לבפטיסט. מכאן הוא עבר לפלג אחר בנצרות, ולאחר נדודים בין פלגים נוצריים נוספים ניסה לשוב ליהדות. בסופו של דבר התאבד הנס ליד קברה של אחותו פאולינה בעיר בורדו שבצרפת, כשהוא בן 39.

הבת טרודה סבלה מדיכאונות קשים, והיתה מתאשפזת רבות בבית החולים לחולי נפש. מתה במחנה טרייזנשטט. בנה סטפן, נכדו היחיד של הרצל, שם קץ לחייו כאשר קפץ אל המים מגשר שדרות מסצ'וסטס בושינגטון. במותו נגדעה ונכרתה משפחת הרצל לחלוטין ולא נשאר לה כל שריד.”

הכתבה מסיימת במילים :

”אפשר רק להרהר בעובדה שהאיש שזלזל קשות במסורת של עם ישראל, נותר ללא שריד בעם ישראל.”

אגב הזכרת יחסם של מנהיגים ”ציוניים” בכירים כלפי היהדות, מעניינת העדות הבוטה ויוצאת הדופן בחריפות ניסוחה, אשר העיד ידידו הקרוב של ראש הממשלה הראשון דוד בן-גוריון, הלא הוא פרופ' ישעיהו לייבוביץ, על יחסו של בן-גוריון למסורת היהודית (דבריו של פרופ' לייבוביץ נאמרו בראיון לעיתון ”מעריב” 24.11.78) :

”הוא היה אכול שנאה ליהדות. נתקלתי באנשים ובדעות שונים, אך מעולם לא נפגשתי עם אדם ששנא את היהדות כמו בן גוריון. זה היה אצלו לא רציונאלי.”

כדי שלא להיכנס לאוירה צורמת יתר על המידה, לא נאריך בציטוט דברי

רבים ממנהיגי התנועה הציונית בימים ההם, דברים המלמדים על תחושת השנאה העצמית העמוקה אשר הם חשו כלפי יהדותם. המעוניין יוכל לעיין בספרים שברשימה המופיעה בסוף הפרק הבא.

רק אגב איזכור המנהיג הידוע דוד בן-גוריון, נציין כדוגמא לתוצאות החמורות (-אפילו בקרב משפחת ראשי הציונות!) של הריחוק ממצוות היהדות, את הדיווח הבא, אשר הופיע בעיתון "ידיעות אחרונות" כאשר נפטרה ב-9/98 גאולה בן-אליעזר בת ה-80, בתו הבכורה של בן גוריון:

"בניגוד לסגפנותו המפורסמת של סבו, דוד בן-גוריון, מתהלך לו נכדו אלון בן-גוריון יום יום בתוך הלובי של מלון "וולדורף אסטוריה" ומשם עולה למשרדיו כמנכ"ל המלון, שנחשב לאחד מהיוקרתיים וכו'. בתקופת שהותו בניו-יורק התחתן אלון בן-גוריון עם אמריקאית לא יהודיה, ממנה נולדו לו שתי בנות".

ולמי שאינו יודע, מתברר מתוך הכתבה כי ריחוקו של הסב דוד בן גוריון, מערכי היהדות, היה עד כדי מצב שגם מנהגים יהודיים בסיסיים לא מצאו מקום בחייו הפרטיים. לפי המדווח, כאשר נפטרה בשנת 68 פולה, אשתו, סירב בן גוריון לקרוע את דש בגדו וגם אסר זאת על ילדיו. כשהלך הוא לעולמו חמש שנים אחר כך, לא ישבה עליו בתו גאולה שבעה, וכאילו לסגור את המעגל המשפחתי, התייצב בנה ד"ר יריב בן-אליעזר למחרת יום הלוויתה בעבודתו כדיקן בית הספר לתקשורת במכללה למינהל. הבן הסביר את העדרותו מה"שבעה" בכך שגם אמו לא נהגה מנהגי אבילות על אביה דוד בן גוריון.

לצערינו, לא השכילו מנהיגי הציונות לדעת שציונות ללא דת אין לה אחיזה לא לאומית-ציונית, ואף לא יהודית. והתוצאה: אנטי-ציונית מובהקת. ירידה מן הארץ והתבוללות (!) אפילו בקרב משפחות מנהיגיה הבולטים ביותר. וכל שכן בקרב המון העם וכפי שעניינו רואות בלב כואב. (וזאת מלבד הירידה המוסרית, החברתית והערכית הרבה.)

והרי עדות חוזה המדינה בספרו "מדינת היהודים" על מידת "נאמנותו" לארץ ציון:

"היש להעדיף את פלשתינה או את ארגנטינה?..."

"ארגנטינה מטיבעה אחת הארצות העשירות שבעולם בעלת שטח עצום ואוכלוסיה דלילה ואקלים ממוזג. אף אחד לא חיפש את הארץ המובטחת היכן שהיא נמצאת, והיא נמצאת קרוב מאד - בתוכנו!... הארץ המובטחת היא

היכן שאנו עושים אותה - בארגנטינה, באוגנדה, בסיני, בפלסטין או בטימבקטו.

ואכן, כששהה הרצל בלונדון, לפני דחיית ההצעה ליישב את חצי האי סיני (מדינה יהודית בגליל אל-עריש שכמעט ונתקבלה ע"י הבריטים) - הציע לו שר המושבות הבריטי יוסף צ'מברלין, שטח שראה במסעותיו ושלדעתו התאים להתיישבות יהודית המונית. את אוגנדה שבאפריקה המזרחית. הצעה זו נראתה להרצל, הוא התלהב ממנה והציגה לפני הקונגרס הציוני הששי בבאזל כהישג דיפלומטי עצום. ההצעה גרמה לוויכוחים סוערים, ההתנגדות החריפה באה בעיקר מצד צירי רוסיה שראו בהצעה זו בגידה ברעיון הציוני - "ציונות ללא ארץ ציון?!?! הרצל לא הבין.

ובכל זאת, עבור אנשי התקשורת וחוגים שונים נוספים בעלי ענין, דוקא החברה החרדית אשר כל ערכיה הינם למעשה ערכים יהודיים וציוניים במובן האמיתי של המילים הללו, היא זו האנטי-יהודית והאנטי-ציונית...

יום העצמאות

שאלה: מדוע אין הציבור החרדי מזדהה עם חגיגות יום העצמאות של מדינת ישראל. האין זה יום חשוב - יום תקומת העם ועצמאותו בארצו לאחר אלפיים שנות גלות?

תשובה: ראשית, הבה נחדד את השאלה.

ידוע ומפורסם כי השאיפה של העם היהודי לאורך כל אלפיים שנות הגלות, ובטחונו המלא כי יום יבוא והוא ישוב לארצו - ארץ ישראל, נבעו דוקא מתוך נאמנות העם לתורת ה', ואמונתו המוחלטת בכל הכתוב בספר על-אנושי זה. ומכיון שבתנ"ך מצויות נבואות רבות העוסקות בשיבת העם לארצו ולעצמאותו המדינית ויותר מכך, תמיד התפלל עם ישראל וייחל ליום בו יתגשמו נבואות נפלאות אלה.

את חוזק ועוצמת האמונה בהתגשמות הנבואות העוסקות בתחיית העם בארצו ניתן ללמוד הן מהעובדה המתמיהה שכל הגזירות, הרדיפות, הפוגרומים והטביחות לא הצליחו למחוק או לדכא את ביטחון העם כי

יהיה אשר יהיה, יום יבוא, והוא ישוב לארצו. והן מההצלחה המדהימה של שליחי הסוכנות והתנועה הציונית בתקופת הקמת המדינה, לשכנע את המוני בית ישראל בכל מקומות מושבותיהם ברחבי העולם לחסל את עסקיהם, למכור את בתיהם ונכסיהם במחירי הפסד, לעזוב את הארץ שבה נולדו וחיו הם ואבותיהם, ולבא לארץ שוממה בתקופת מלחמה קשה.

ניתן להרחיב בזה יותר. אך די במה שהוזכר כדי להבין שדוקא הציבור הנאמן לאלוהי ישראל ולתורתו, ומאמין בכל לבו בנבואות התורה ומייחל להתגשמותן, קשור הוא בקשר נפשי אמיץ וחזק ביותר לארץ ישראל ולשאיפת עצמאות העם והתישבותו בארצו כמפורט בתנ"ך. (ראה דוגמאות לביטוי מעשי של קשר זה בתחילת הפרק הקודם).

הכיצד אם-כן יתכן, שכאשר סוף סוף אנחנו כאן בארץ לאחר אלפיים שנות גלות אין ציבור זה יוצא במחולות ביום הכרזת העצמאות שכה ציפו לה?

אולם התשובה פשוטה.

ברור ומובן לכל אדם חושב, שיהודי אשר הגיע להכרה ברורה ומוצקה כי קיים בורא לעולם אשר העניק לנו ספר הוראות לשימוש טוב ונכון בבריאה, וכי גורל האדם לאחר פרידתו מן הגוף הגשמי נקבע על פי המידה שהשכיל להתנהג בחייו על פי ספר הוראות ה"יצרן". הרי בודאי שיהודי זה מעמיד הכרה זו במרכז חייו, וכל אורחותיו, הנהגותיו והשקפותיו, מושתתות ומבוססות על יסודות תורה על-אנושית זו, וכאמור לעיל.

והנה, תורת ישראל אומרת כי:

"המחטיא את האדם, קשה לו (=מזיק לו) יותר מן ההורגו.
שההורגו, הרגו בעולם הזה, ויש לו (לנהרג) חלק לעולם הבא.
והמחטיאו - הרגו בעולם הזה ובעולם הבא."
(מדרש-רבה במדבר כא, ד. וספרי כי תצא כג, ח)

והרי אין זה סוד שדור מייסדי ומקימי המדינה היהודית ביקשו - ולמרבה הכאב גם הצליחו - לנתק את רוב העם משרשי הקשר העמוק שלו עם תורת ה', ומאורת החיים היהודי המבוסס על מצוות תורה נפלאה זו.

ומעתה, גם אם נתעלם ממימדי התופעות האיומות כמו הפשיעה, הסמים, האלימות, הזלזול בהורים ובחברה, ומשאר תופעות קשות אשר התרבות שאומצה כאן בארץ דירדרה אליהן את הדור של העם היהודי, הרי די במחיר הכבד של הנתק הרוחני במצוות שבין האדם לבוראו (כגון: שבת, תפילין, טהרת המשפחה, כשרות, קדושת העיניים והברית, גילוח בדרך המותרת, וכו') אשר עם ישראל שילם תמורת מגוריו בארץ הנכספת, וכבר שמחת העצמאות המדינית דועכת בלב כל אוהב עמו ואלהיו. שהרי הריוח שבמגורים עצמאיים במדינת היהודים, דל הוא ביחס להפסד ולנוזק הגדול (נא ראה שוב את מאמר חז"ל הנ"ל והתבונן היטב במשמעותו) שבניתוק רוב העם (!) משורשיו הרוחניים המקשרים אותו לבורא הכל שהכל בידו.

[וזאת אפילו אילו היינו חיים כאן מתוך עצמאות אמיתית ומוחלטת. ומה נאמר עתה כאשר בד בבד עם השימוש במונח "עצמאות", ממשלת היהודים כפופה באין ברירה לממשלות גויים ואין היא יכולה להרשות לעצמה לנהוג כהבנתה. ויהודי חושש ללכת בעיר או בכפר או ברחוב שתושביו מוסלמים, אף על פי שהשולטת במקום היא מדינת היהודים העצמאית, בעוד שמוסלמי שאיננו חי במדינתו העצמאית מתהלך זקוף גו ברחוב שתושביו יהודים. ואם לא די בכך הרי המציאות כיום היא שיהודי החי בחו"ל חש בטוח בחייו יותר מאחיו החי במדינה שהוקמה להגנתו. ומה גם שבניגוד לאמונת מייסדי המדינה שהמדינה תגן על יהדות העולם מתברר שדוקא יהדות העולם החזקה כיום כפי שלא היתה מעולם היא המגינה על מדינת ישראל...]

לצורך מי שאיננו מודע לגישה האנטי-תורנית של דור מתכנני ומייסדי השלטון היהודי המתחדש, החל מגזיזת פיאיות ועד... , הנה לקט קצר של מגוון עדויות על דבריהם ופרסומיהם אז. (ועיין עוד בספרים המופיעים ברשימה שבסוף הפרק).

במאמר שכותרתו **"האינקוויזיציה של הסוכנות"** מדווח עיתון "הצופה" בחדש שבט תש"י (1950):

"המחנה של העולים התימנים ליד כרכור נהפך לאינקוויזיציה. לשיא הגיע הדבר בשבועות האחרונים. המדריך הודיע שמי שילך להתפלל, הוא יגרש אותו מן המחנה. בשר מבשרים בכלים של חלב. העולים אינם אוכלים ומסתפקים בלחם יבש. העולים משוועים: "תושיעו אותנו"!

והרי ציטוט מתוך מכתבו של החכם התימני דוד יצחק, ממחנה עין-שמר:

"אליכם אישים אקרא! אחי ורעי שמעו לי! יש במחנה עין-שמר מנהגים משונים. בתימן תחת שלטון הערביים היינו מקיימים מצוות התורה במסירות נפש, וכאן, בארץ הקודש, גזרו עלינו גזירות קשות. שיקצונו כטומאת הנידה, מפרידים בין איש לאשתו!" וכו'. (כלומר, אינם מאפשרים לנשים לטבול במקווה).

באחד הימים הודבקה בחוצות תל-אביב כרזה אשר גוללה בזעקה את

סיפורו של העולה מתימן סאלס יעקב גרפי, אשר אנשי הביטחון במחנה עין-שמר הרגוהו ביריות משום שהיה דורש וחוזר ודורש להקפיד על מצוות הדת. וכאשר שני בחורי ישיבה מבני-ברק הפיצו כרוז בין העולים שבמחנה עין-שמר ובו נאמר בין השאר: "רוצים להסיר ליבכם מהאמונה הטהורה! רוצים להדיח את ילדכם הטהורים ולחנך אותם שיחללו שבת ושיאכלו טריפות! בחרו במחנה ועד שיעמוד על משמרת הדת. רבבות יהודים נאמנים עומדים לימינכם" וכו'. נעצרו מפיצי הכרוז על-ידי משטרת עין-שמר. ונחמיה ארגוב, מזכירו הצבאי של בן-גוריון, הסביר כי הם נעצרו בעוון קריאה למרד... הטיפול שקיבלו היה בהתאם.

לפנינו צילום עמוד מתוך "המדריך השומרי" (דצמבר 1956).

שים לב לארס האנטי-דתי הטמון בסגנון הדברים, ולמגמה המפורשת של המנהיגות באותה תקופה לעקור את דת ישראל מהנוער העולה, ולנתקו מאותה תורה נפלאה אשר אבותיו ואבות אבותיו מסרו את נפשם למענה.

כיצד ננהג בחניכים דתיים

בין חניכנו אנו פוגשים לא אחת בחניכים דתיים ביחוד בהדרכה במעברות יישובי-עולים. מובן שכונתנו היא להביאם לידי הכרה, כי אמונתם באלקים משוללת הגיון והצדקה וכי הדת היא פרי המשטרים הריאקציונריים ואין לה זכות קיום אצל הנלחמים למשטר מתקדם. אולם דרך החינוך להכרה זו אינה קצרה. נשאלת השאלה מה צריכה להיות תגובתו הראשונה של המדריך ומה הדרך בה יחנך את הנערים והנערות להבנת מהותה של הדת וההתרחקות ממנה.

נחלק את הבעיה לשני חלקים:

(א) בתקופת ארגון הקבוצה אין המדריך צריך לומר לחניכים כי הוא רוצה להביאם לנטישת האמונה הדתית, להיפך, הוא צריך לחזק את דעתו של החניך שבעיה זו ניתנת לשקולו האישי ואיש לא יכריחו להאמין או לכפור. אם ישאל המדריך על יחסו הוא לבעיה – אין הוא צריך להסתיר את האמת אלא לומר אותה בצורה שלא תפגע בחניך.

ישנם מדריכים המפריזים בפחד מפני פגיעה באמונתו של החניך ומשתדלים לשכנעם שגם הם – המדריכים – דתיים הם. מובן שזה הוא משגה כי הקשר האישי של המדריך, תוך ידיעה שהוא איננו מאמין, מהווה גורם חזק בריחוק החניך מהדת. נוסף לכך יש לשקוד וגלים קצרות, ואם הוא יתגלה לחניך יתערער כל אמונתו במדריך. בקצור – בשלב זה ינהג המדריך בסובלנות וישתדל לבטל את חשיבותה של הדת כגורם מפריע לחברות בתנועה.

(ב) לא די לדעת מה צריכה להיות תגובתו הראשונה של המדריך זה הוא שלב ראשון. עיקר הפעולה צריכה לבוא אחר כך ולהתבסס על הסברת הבסיס החמרי של העולם שאינו משאיר כל מקום לכוחות עליוניים עלי טבעיים בהכרתו של האדם. יש לתת הסברה זו בצורה פשוטה, מותאמת לגיל, ועליה להתבסס בעיקר על הכוחות לתופעות הטבע השונות. הנושא "דע את העולם" הוא מצוין למטרה זו. בגיל שכבה א' או שכבה ב' צעירה תתקשר הסברה זו עם התעניינות החניכים בנושאים דיאליים שאפשר להביאם בדרך ההוכחה והניסוי.

לאחר הסברה בזאת, שלא כלולה בה התקפה ישירה על הדת, כי אם השמטת הבסיס מתחתיה יגיע החניך בעצמו להכרה שאין אלקים ויטוש את האמונה הדתית.

ולסכום: כמו בפתרון כל בעיה חינוכית יצטרך המדריך גם בנישתו לבעיה זו להצטייד בסבלנות רבה וללכת בדרך הארוכה יותר אך היסודית יותר מבלי להחפז ומבלי לרדוף הצלחות קלות ומפוקפקות.

שרה

(המדריך השומרי / לשאלות בחנוך השומרי

בהוצאת הסתדרות השומר

והרי קטע מסכם מתוך מאמרו של יצחק מלצר (במה חופשית עמ' 10).

"יעקב חזן, מנהיגה של מפ"ם ההיסטורית התלונן ו"הודה"
כשאמר: "רצינו לגדל דור של אפיקורסים וגידלנו דור של
עמי ארצות".

הרעיון לגדל כופרים גרם ל"מחנכיי" הכפירה לפעול בשתי הדרכים:

הראשונה – להעלים את כל היופי וההוד שביהדות ולשבש את המסורת היהודית – ולכן, כתבו להם הגדות חדשות לפסח, שינו את אופיים של חגי סוכות ושבועות, ובשבת ראו הישג סוציאליסטי למען "מעמד הפועלים", וכדי לשרש את השבת הנהיגו בקיבוצים נוהג שכל אחד לוקח לו "שבת" לעצמו – דהיינו יום אחד חופשי בשבוע כרצונו, והעבודה במשק מתנהלת שבעת ימים רצופים ללא "הפסד" חלילה. כמובן, ששיטה זו לא החזיקה מעמד זמן רב.

הדרך השנייה – ל"חנך" לכפירה היא השנאת היהדות, לעג ורמיסה של כל היקר והקדוש במסורת ישראל. לדוגמא: יצחק בן אהרון, שהיה מזכ"ל ההסתדרות וח"כ מטעם המערך, סיפר פעם בטלוויזיה, שבפסח הם הניחו לחם בחלונות הבתים כדי שכולם יראו ולא יפחדו מהלחם... "חינוך" יהודי שכזה!

בקינתו על מצב זה מתריס אורי צבי גרינברג (א.צ.ג.) בשירתו הקולעת (ספר הקיטרוג והאמונה): הננו מחנכים תינוקות בית רבן – ללא דעת יש אל, וללא כוסף (כיסופים ל-) מסורת חגים. ללא טעם תפילה ניגונית, ושבת על דגים. ועל כן תינוקות פה עומדים בתמיהה ורואים זקנם מתפלל לאלוקים... הכי יש אלוקים? הם יודעים כי האב הקדמון של האדם היה קוף או עכבר שכזה..."

עוד יש להוסיף בכאב, שלא רק ערכי הרוח, אלא גם חיי אדם לא נחשבו בעיני רבים ממנהיגי הציונות באותה תקופה - אם קיומם או הצלתם של אותם בני אדם היה עלול להפריע לתכנית הקמת השלטון המתחדש.

למי שהדברים הקשים הללו חדשים עבורו, הנה מספר עובדות ונתונים בקצרה. מקורות ניתן למצוא ברשימת הספרים דלהלן, העוסקים בנושא בהרחבה בצירוף מסמכים עדויות ועובדות.

"הארץ" (29.4.84): "העסקה שלא היתה" - מאת תמר מרוז וראובן פדהצור

"מאחורי "קשר השתיקה" האופף את אוזלת ידה של המנהיגות היהודית בזמן השואה, מסתתרת הפרשה של יהדות סלובקיה.

חודשיים לפני שהחלה ההשמדה באושוויץ, נקשרה עיסקה בין מנהיגי יהודי סלובקיה ולבין הנאצים. תמורת סכום כסף קטן יחסית, 50 אלף דולר, ששולמו לנאצי דיטר ויסליצני, הופסקו לשנתיים תמימות משלוחי יהודי סלובקיה, למחנות ההשמדה.

פחות מ- 2\$ ליהודי הספיקו לעצור את מכונת ההשמדה. כשהראתה המנהיגות הנאצית, באשורו של היינריך הימלר, נכונות, כבר ב- 1.1.1942 לדון על הפסקת ההשמדה באירופה כולה תמורת תשלום של שני מיליון דולר ("תכנית אירופה") נשלחו תחינות נואשות אל מנהיגי יהדות העולם החופשי, שישלחו את הכסף כדי להציל את מי שעדיין לא הושמד.

יתכן שהאטימות הציונית והאדישות של המנהיגים היהודים, סיכלו את הסיכוי לעצור את מכונת ההשמדה – לא רק בסלובקיה, אלא באירופה כולה.

אף שבידי הגוינט היו בשנות המלחמה, 64,376.000 דולר סירבו נציגי הארגון להעביר לסלובקיה אפילו את 200,000 הדולרים שדרשו הנאצים כמקדמה, שתביא להפסקה מיידית של המשלוחים לכבשנים.

היום 42 שנים לאחר "פרשת סלובקיה" מתפרסמים כאן בראשונה מסמכים ופרטים הקשורים לעיסקה זו היכולים להזים את "הטענה הקלאסית" של היסטוריוני הממסד היהודי (כדוגמת יוסי דוידוביץ, ויהודה באואר) הקובעים, "שכל מאמצי העם היהודי לא היו בין כך ובין כך עוצרים את מכונת ההשמדה הנאצית".

עד סוף 1942 נשלחו למחנות ההשמדה 58,000 מתוך 89,000 יהודי סלובקיה.

באותה תקופה החל בברטיסלבה, בירת סלובקיה משא ומתן בין רב חרדי צעיר, לבין הקצין הנאצי דיטר ויסליצני, הרב דב מיכאל ויסמנדל היה למדן ומורה בישיבה נייטרה ומדי פעם נהג לנסוע לאוקספורד, כדי לחקור כתבי יד יהודיים עתיקים בסיפריה הבודליריאנית. בזכרונותיו מספר ויסמנדל על גרוש יהודי סלובקיה ומוסיף: "וסיפר לי ד"ר אבלס שאיש יהודי הוצא ממסע הגירוש בהשתדלות ויסליצני, על ידי נתינה של איזה חפצים שווים כסף, אמרתי לעצמי, אם לוקח שוחד עבור יחיד, למה לא יקח עבור רבים!"

ויסמנדל חיפש איש קשר לויסליצני, הוא מצא אותו בדמותו של קרל הוכברג, יהודי ששימש פקיד במשרדו של ויסליצני וסיפק לו נתונים סטיסטיים על יהודי סלובקיה, ויסמנדל פנה אל הוכברג וביקשו להודיע לויסליצני ש"נציג היהדות העולמית" "פרדיננד רוט" ביקר בחשאי

בברטיסלבה והוא מוכן לפתוח במו"מ על הפסקת המשלוחים תמורת כסף. ויסליצני, כמו נאצים רבים אחרים שהיו שבויים בידי של המיתוס שיצרו בעצמם בדבר עוצמתה של היהדות העולמית, נענה בהתלהבות. ויסליצני לא ידע ש"פרידננד רוט" הוא בעצם יציר דמיונו של הרב ויסמנדל. נייר המכתבים המהודר שעליו נכתבו הצעותיו של רוט הוברחו לויסמנדל בסכנת נפשות ממלונות פאר בשוויץ.

להפתעתו של ויסמנדל הודיע ויסליצני תוך כמה שעות שהוא מוכן להפסיק את גירושם של יהודי סלובקיה תמורת תשלום של 50 אלף דולר ואף פירט את תנאי העיסקה.

1. להוכחת רצונו יעכב ויסליצני את שלושת המשלוחים הבאים ללא כל תמורה.
2. אחרי 10 ימים יימסרו לו התשלום הראשון בסה"כ \$25,000.
3. לאחר התשלום הראשון ייפסקו הגירושים 7 שבועות.
4. בתום התקופה הזאת יימסר התשלום השני בסה"כ \$25,000.
5. הכספים צריכים לבוא מהיהדות בחו"ל, ויש להביא הוכחות שכך הדבר.

בשלב הזה הצטרפה לויסמנדל גיזי פליישמן, מנהיגת ויצ"ו ונציגת הג'וינט בברטיסלבה. סביבם התרכז ועד חשאי, שנודע לאחר מכן בשם "קבוצת העבודה".

את 25 אלף הדולרים לתשלום הראשון סיפק חלפן כספים יהודי תושב ברטיסלבה, בנימין שטרן. שטרן טרח לגהץ את שטרות הכסף כדי שייראו כאילו הגיעו משוויץ.

ויסליצני קיים את ההסכם ולאחר שנמסר לו הכסף הפסיק את המשלוחים ל-7 שבועות. עתה פנתה "קבוצת העבודה" להשיג את הכסף לתשלום השני, שליח מיוחד נשלח לשוויץ לבקש עזרה, בידי השליח נמסרו מכתבים מפורטים אל נציגי הג'וינט סאלי מאייר, אל נתן שוואלב מנהל משרד ה"חלוץ" והסוכנות בג'נווה, ואל מנהיגות אמריקה.

סאלי מאייר השיב שאינו מוכן למסור את הכסף הדרוש לצורך התשלום השני, טענותיו של מאייר היו:

1. סלובקיה היא מדינה קטנה ו – 50 אלף דולר הינו סכום גדול מדיי בשבילה.

2. החוק האמריקני אוסר הוצאת כספים למדינת אויב. ועוד טענות.

כאשר תמו 7 השבועות ועדיין לא הצליחו לגייס את הכסף, ביקש ויסמנדל מויסליצני ארכה של 6 שבועות שבהם נעשו מאמצים קדחתניים להשיג את הכסף ולשווא.

אז חידש ויסליצני את המשלוחים. בתוך יומיים נחטפו בערים ובמחנות העבודה 3,000 יהודים, וביום הכיפורים נשלחו לאושוויץ. רק אז הגיע לסלובקיה שליח מיוחד מהונגריה ובידו 25 אלף הדולרים. ויסליצני העיר ביבושת: "זו דרכם של יהודים אומללים עד שלא דחקתי אתכם אל הקיר לא היה לכם הכסף". למחרת יום הכיפורים 1942 שנתיים תמימות לא היו עוד גירושי יהודים מסלובקיה. ויסליצני קיים את הבטחתו.

לאחר שהופסקו הגירושים מסלובקיה הגיע מכתב נוסף לויסליצני מ"פרדיננד רוט" שבו רמזים לכך שעכשיו מצפים מויסליצני לטרוח להפסקת הגירושים מאירופה כולה. ויסליצני יצא מיד מברלין לדווח על ההצעה להימלר, האיש השני בהירארכיה הנאצית. כשחזר היה האישור באמתחתו לנהל מו"מ עם היהודים על התכנית.

התנאי העיקרי שהציג ויסליצני היה קבלת שני מיליון דולר תמורת הפסקת הגירושים מארצות אירופה. הסכום ישולם בכמה תשלומים. עם קבלת התשלום הראשון 200 אלף דולר יופסקו הגירושים לחודשיים.

היום, לאחר בדיקת הפרוטוקלים והארכיונים, התברר שהמידע על "תכנית אירופה" היה בידיהם של מנהיגי היהדות בירושלים ובניו-יורק, אך לא הגיע הנושא כלל לדיון תכליתי. בעוד ויסמנדל וגייזי פליישמן משגרים אלפי מכתבי הפצרות.

ב – 23.12.42 כתב ויסמנדל: "אין אנחנו מבינים, איך אתם אוכלים ושותים? איך אתם ישנים על מיטתכם? איך אתם מטיילים בחוצות? וזה האחריות מוטל עליכם. זה חודשיים אנחנו צועקים, ועדיין כלום לא עשיתם. אחינו בני ישראל האם השתגעתם? האם אינכם יודעים באיזה גיהנום אנחנו חיים?? אתם שומרים את הכסף, למה אתם ממתנינים?".

באותה העת מתכנסת בירושלים "ועדת ההצלה ליהודי אירופה" במהלך הדיון אומר מ. בדר נציג השומר הצעיר: "אני רוצה להתעכב על "ההצעה הידועה": המו"מ עם "הצורר הראשי" אנו מהססים אם למלא את הדרישה הזאת או לא".

לעומת היסוסו של בדר ניהל המנהיג הציוני יצחק גרינבוים מאבק עקרוני נגד השימוש ב"כספים ציוניים" לצורכי הצלה: "הציונות היא למעלה מהכל -דבר זה צריך להשמיע בכל פעם כאשר שואה גדולה מתעה

אותנו מדרך גאולתנו מציון... וכששאלו אותי: הלא תוכלו לתת מכספי קרן היסוד להצלת יהודים בארצות הגולה? אמרתי לא! ואני אומר עוד הפעם: לא!"

משה שרת, שקיבל לידיו את העתקי מכתביו של ויסמנדל, משגר ליהודי אירופה הכבושה במקום כסף מכתב ובו 18 עמודים מלא מליצות.

בין חברי הסוכנות, מופץ תזכיר סודי שהוכן בידי א. הארטגלס, לימים מנכ"ל משרד הפנים. בראש התזכיר נכתב שהוא מיועד אך ורק לגורמים ציוניים, ואין למוסרו לגופים הבלתי-ציוניים המשתתפים בועדת ההצלה. בין השאר נאמר בו: "אני מבין שהעמדת השאלה בצורה זו יש בה משום אכזריות. אולם עלינו להגיד, שאם ביכולתנו להציל רק עשרת אלפים איש שיהיו לתועלת לבנין הארץ ולתחיית העם, ומאידך יש לנו מיליון יהודים שיהיו לנו למעמסה, עלינו להבליג ולהציל את עשרת האלפים על אף התלונות והתחנונים של המיליון. לכן עלינו לוותר על הצלת האלמנט המזיק!"

גם נציגי הג'וינט בשוויץ סרבו להעביר את הכסף.

ב - 3.9.1942 הודיע ויסליצני על ביטול הסכמתם של הממונים עליו ל"תכנית אירופה". (עד כאן מעיתון ה"ארץ")

נציין עוד בקצרה את דברי השופט ב. הלוי, נשיא בית המשפט המחוזי, בפסק הדין שבמשפט ד"ר קסטנר (מי שהיה מראשי התנועה הציונית וראש ועדת ההצלה בימי הכיבוש הנאצי בהונגריה). פרשה אשר הסעירה את המדינה בשנותיה הראשונות:

"שיתוף הפעולה של קסטנר עם הנאצים היה פלילי במלוא מובן המילה. שיתוף פעולה זה סייע סיוע ממשי בהשמדת יהודי הונגריה. הוא החליק את גלגלי ההשמדה.

עובדה מזעזעת היא, שיהודי הונגריה – כחצי מליון נפש – עלו לרכבות המוות בדרכם למחנות ההשמדה, עקב חוסר ידיעה והטעייה זדונית.

קסטנר לא הזהיר את הקרבנות והפקיר את הרוב של יהדות הונגריה, כדי להציל מיוחסים שנכללו ברשימה אשר הגיש לתליין אייכמן.

ביום שבו קיבל את רשיונות העליה של 600 יהודים, ביום שבו קיבל מידי הנאצים את המתנה הזו, מכר קסטנר את נפשו לשטן".

החרדי מלכיאל גרינוולד שהואשם בהוצאת דיבה על ד"ר קסטנר, משום שהטיח בו את ההאשמות: א. שיתוף פעולה עם הנאצים. ב. הכשרת הקרקע על ידי קסטנר לרצח חצי מליון יהודי הונגריה, זוכה ע"י השופט.

לפנינו דיווח עיתונאי מאותם הימים (22.6.1955).

מעריב

השופט ב. הלוי מציא פסקדינו במשפט השואה

"קסטנר מכר את נפשו לשטן"

הפקיר רוב יהודי הונגריה, כדי להציל 600 מיוחסים מלכיאל גרינוואלד זוכה

ברגע האחרון

השופט ב. הלוי מציא פסקדינו במשפט השואה. הוא קבע כי קסטנר מכר את נפשו לשטן כדי להציל 600 מיוחסים מלכיאל גרינוואלד זוכה. ההחלטה הזו היא אחת מהחלטותיו הקשות ביותר במשפט השואה.

מנוסות מצד עם נציגי דרב

השופט ב. הלוי מציא פסקדינו במשפט השואה. הוא קבע כי קסטנר מכר את נפשו לשטן כדי להציל 600 מיוחסים מלכיאל גרינוואלד זוכה. ההחלטה הזו היא אחת מהחלטותיו הקשות ביותר במשפט השואה.

ממחקר חדש שערך פרופ' יוסף גרודזינסקי מאוניברסיטת תל-אביב, מתברר כי הטענה שהושמעה בעבר בעיקר בחוגים חרדיים או רוויזיוניסטים, לפיה אנשי התנועה הציונית לא רצו להציל את יהודי אירופה בתקופת השואה, אלא רק להפוך את הניצולים ל"נכס ציוני", מוכחת כעת במחקר היסטורי המתועד במאות מסמכים, ראיות ועדויות ארכיוניות.

את מחקרו הוא מסכם כך:

התנועה הציונית שלא נקפה אצבע להצלת יהודי אירופה מהמשרפות, נזקקה ליהודים אלה אותם כינתה: "אבק אדם" לשלושה משאבים: א. חומר אנושי לאיכלוס הארץ, ב. מצוקתם ככוח לחץ פוליטי על הבריטים להקמת המדינה, ג. גיוס כוח אדם לצבא הגח"ל וה"הגנה".

לצורך זה, השתלטה התנועה הציונית על מחנות העקורים וכבשה אותם. הציונים נאבקו בכל חורמה נגד הגירת יהודים לארצות אחרות מלבד ארץ ישראל, ואף מנעו יוזמות הצלה של ילדים, אודים מוצלים.

וכאשר העקורים למודי הסבל לא הסכימו להתגייס לגדודי הצבא, גייסו אותם בכוח ובכפייה, כולל אלימות, שלילת זכויות ומנות מזון, גירוש מבתים ופיטורין ואפילו מכות!

ד"ר סטיבן וויז, ה"רבאיי" הרפורמי והציוני הוותיק, חסם את הדרך לארצות הברית בפני 70,000 יהודים נרדפים, בתירוץ שהאופי היהודי שלהם ואורח חייהם הדתי יגרום לאנטישמיות באמריקה.

ד"ר חיים וייצמן, מי שלימים היה נשיאה הראשון של מדינת ישראל, הודה בשעתו שלא היה לו כל עניין בהצלת יהודי אירופה. הוא רק רצה כשני מליון צעירים, ואילו המבוגרים והזקנים שימשו לדעתו "אבק כלכלי וחברתי בעולם אכזר".

מקורות לנ"ל ופרטים מלאים ונרחבים בצירוף עדויות ומסמכים הסטוריים, ניתן למצוא בספרים הבאים:

"הציונות הפוסט אוגאנדית במשבר השואה" מאת ש.ב. בית צבי.

"שעת האפס" מאת עמוס אילון.
"מן המיצר" מאת הרב מיכאל דב וייסמנדל.
"בשליחות נידונים למוות" מאת יואל בראנד.
"שרופי הכבשנים מאשימים" מאת הרב משה שיינפלד.
"פרפיד" מאת העיתונאי האמריקני בן הכט (הספר תורגם לעברית ושמו: "כחשי").
"מבוא להסטוריה ציונית אחרת" מאת יגאל עילם.
"פשעי הציונות בהשמדת השואה" מאת ש. שלמון.
"הפקרת היהודים" מאת פרופ' דייוויד ווימן

עם סיום פרק זה חובה עלינו להדגיש שאין אנו מתעלמים מאותן מעלות מסוימות, רוחניות וגשמיות, אשר עם ישראל זכה להן באמצעות הקמת המדינה. אך יש לדחות ולמחות בכל תוקף כנגד הדרך האנטי-תורנית והאנטי-אנושית של השלטון היהודי המתחדש, אשר נקט בשיטות פסולות בבחינת המטרה מקדשת את האמצעים ובלבד להקים את השלטון הנכסף.

הבה נבין. הרבה יותר קל ונעים להצטרף לשמחה ולהכריז על חגיגת ראשית צמיחת גאולתנו. אך האמת היהודית הבאה מנקודת מבטה המרוממת של תורת הבורא, אינה יכולה להסכים לחגיגות בנסיבות אלו. וכדרך עם ישראל לדורותיו, עלינו לצעוד עם האמת גם בתקופה שבה איננה נחשבת פופולרית כל-כך.

גיוס בני הישיבות לצבא

אחת השאלות המצויות, הנשאלת לעיתים מתוך תרעומת ולעיתים מתוך רצון להבין, זוהי שאלת גיוסם של בני הישיבות. מדוע אין הם מתגייסים לצבא? מדוע אינם נושאים בעול השמירה על חיי העם וגבולות הארץ? כיצד יתכן שאחרים מסכנים את חייהם בפטרולים ומרדפים בעוד אלה מתענגים על לימודם באותה שעה בבית המדרש?

אכן, במבט שטחי, שאלות נוקבות.

אך קודם שניגש לתשובה, אשאל נא אותך, קורא נכבד.

האם יתכן שציבור אשר הקדיש את חייו לאותה תורה אשר הנחילה לאנושות את ערכי אהבת הזולת וחובת שמירת חייו ורכושו, מתוך דרישות גבוהות של רגישות ועדינות מירבית כלפי הזולת, האם יתכן שדוקא במקום שאחרים מסכנים את חייהם, יתחמק ציבור זה

מחובתו?? ואם יטען מישהו שהציבור הפשוט איננו מסוגל לעמוד בנסיון, הכיצד יתכן שגדולי התורה הידועים בזהירותם הרבה להורות על פי דברי התורה בלבד, כיצד הם מורים כן כאיש אחד?? היתכן שהיהודי הנצחי אשר השליך עצמו לכבשן האש למען מצוות תורתו יפקיר את אחיו??

והרי התשובה כפשוטה ללא כחל ושרק.

כידוע, בעבר היה מקובל לחשוב בקרב אנשי המדע, שהאומר שבעולם קיים מימד רוחני מעבר לזה החומרי-גשמי, הרי הוא פרימיטיבי. שהרי העולם, גשמי הוא! כיום ידוע, שהטוען שהעולם הוא חומרי-גשמי בלבד ולא קיים בו מימד רוחני, הוא הוא הפרימיטיבי. שהרי הוכח שה"אני" האמיתי זהו האדם הרוחני הפנימי המפעיל ומחיה את הלבוש הארוג בשר ועצמות, ובהיעדרו אין הגוף אלא כאבן דומם. ועוד הוכח שהעולם הירוק של הצומח איננו שקט וחסר חיים ורגשות כפי שהוא נראה, אלא מכיל מימד רוחני.

(-המכוון את הגבעול המטפס לשנות כיוון אל המוט שהועבר, ו"משדר" מידע מפרדס זה אל הפרדס הסמוך לו אודות חרקים שהתקיפוהו וכבר הפרדס האחר פותח בהתגוננות עוד בטרם הגיעו אליו החרקים התוקפים, וזוהי הסיבה שהצומח מסוגל "להיעלב" מהתייחסות רגשית פוגעת של בעליו, ולשדר גלים חשמליים מסויימים המתפרשים על ידי החוקרים כמעין ביטויי "כאב" בזמן חיתוך הצמח וכו').

והרפואה האלטרנטיבית לסוגיה ההולכת ופורחת בזמנינו וזוכה ליותר ויותר הכרה מדעית מדברת על אנרגיות שונות הזורמות בתוך הגוף ועל ה"הילה" הרוחנית העוטפת את הגוף, כאשר המחקרים ותוצאות הטיפולים מרשימים ביותר. ועוד עובדות ותופעות שונות המובילות אל המסקנה ההכרחית כי המימד הרוחני שבעולם הוא מציאות קיימת, ברורה, ומורגשת היטב.

(ניתן לראות מחקרים ועובדות נוספות על אודות המימד הרוחני שבעולם בחוברת "תורה ומדע" מתוך סדרת "תורה מן השמים". וראה עוד בספרו של חוקר הנפש הנודע ארתור פינדליי "החיים מעבר לגבול האתרי" עמ' 108 אודות דיווח נפש מת שהועלה בסיאנס "הקול הישר" באמצעות מדיום, ובין השאר הוא מדווח שהעולם הגשמי ספוג בעולם רוחני וכו').

אולם, תורת ישראל מעצם היותה כתובה על ידי מחולל הבריאה, הכריזה מאז נתינה לפני למעלה משלושת אלפי שנה על מציאות המימד הרוחני בעולם הגשמי, מבלי להתייחס לתהפוכות קהיליית אנשי המדע (ראה דוגמאות רבות בחוברת תורה ומדע הנ"ל). והיא אף הוסיפה והודיעה כי מצב המציאות הגשמית קשור למצב המימד הרוחני – הנקבע לפי איכות וכמות שמירת המצוות שבספר הוראות "יצרן" הבריאה, ומושפע ממנו.

ככל שמצב המימד הרוחני שלנו גבוה ומרומם יותר, כך תהא המציאות הגשמית טובה וברוכה יותר.

וכך נאמר בתורה (ויקרא כג) :

"אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו", (-פעולות בעלות משמעות רוחנית).

"ונתתי גשמיכם בעיתם, ונתנה הארץ יבולה" (-פרנסה בשפע. תוצאה גשמית).

"ונתתי שלום בארץ, ושכבתם ואין מחריד" (-לא תהיה התגרות של אומות אחרות. תוצאה גשמית).

"ורדפתם את אויבכם, ונפלו לפניכם לחרב" (-אם תצאו ביוזמתכם לכבוש. תוצאה גשמית).

"ופניתי אליכם והפריתי אתכם" (-לא יהיו עקרים ועקרות. תוצאה גשמית).

"ואכלתם ישן נושן, וישן מפני חדש תוציאו" וכו'. (-תשרה הברכה במזון. תוצאה גשמית).

דברים מפורשים מעין אלה - על אודות המנגנון הטבעי המקשר בין מצב החומר לבין מצב הרוחניות הטמונה במצוות התורה, מופיעים במקומות רבים נוספים בתורה שבכתב ובתורה שבעל-פה. ואין צורך למנותם כאן.

והנה, במקביל לנתונים אלה פירטה לנו התורה, שמלבד ההשפעה הרוחנית על איכות ושפע התנאים הגשמיים, המושגת באמצעות שמירת כל מצוות התורה, קיימת פעולה רוחנית מוגדרת, ההכרחית לקיום העולם כהכרח נשימת החמצן לקיום הגוף, והיא היא הפעילה והמרכזית והמשפיעה ביותר על נצחון חיילי ישראל בקרב ושמירת חייהם וחי העם. וזוהי מצוות לימוד התורה.

למי שמתקשה להבין או לעכל את הדברים, ניתן אולי לסכם ולהגדיר אותם כך: תורת הבורא מדברת בפירוש על השפעת המימד הרוחני שבתורה על הגשמי. במסגרת זו למדים אנו כי קיימת אפשרות של הזרמת "אנרגיה חיובית" מאת בורא היקום, אלינו, באמצעות עצם לימוד הדברים שכתב בתורתו. כוחה של השפעה רוחנית זו בא לידי ביטוי בהגנה על העם והצבא, ובהובלתם לניצחון מלא בשדה הקרב.

הנה למשל דוגמאות מתוך ההשקפה התורנית על הקשר שבין לימוד התורה להצלחה הצבאית.

"כל זמן שקולו של יעקב בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אין ידים לעשיו" (מדרש רבה בראשית פרשה סה, כב. ומדרש איכה)

אלמלא דוד (עוסק בתורה), לא עשה יואב מלחמה. ואלמלא יואב (עושה מלחמה) לא היה דוד עוסק בתורה". (תלמוד, סנהדרין מט,א)

"מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה ? שערי ירושלים שהיו עוסקים (בהם) בתורה". (תלמוד מכות י,א)

"מה אור מאיר לעולם, אף תורה מגינה על העולם". (תלמוד, סוטה כא,א)

נמצא הכלל העולה על פי השקפת היהדות: **"מידת ההצלחה של עם ישראל בקרב נגד אויביו, תלויה ישירות במידת לימודו התורני"**.

זוהי אמונתנו כיהודים, ובכך אנו בטוחים ללא צל צילו של ספק.

וכעת, מובן הכל.

בן תורה העוסק בתורה בזמן שחברו בן גילו מתגייס לצבא, על אף העובדה שדוקא התורה מחנכת את האדם להיות זהיר ומתחשב יותר בזולת, הרי זה משום שיודע הוא אמת מציאותית אשר חברו לא זכה לדעתה.

הוא יודע שהצלת והצלחת חברו המתגייס והעם כולו תלויים בחוסן הרוחני הנובע מלימוד תורת הבורא יתברך. משום כך הוא גם מוכן לספוג עלבונות והשמצות מהתקשורת ובעקבותיה מהחברה המכנה אותו כ"פרזיט" ו"משתמט". בלבו פנימה הוא בז למערכת התקשורתית - תשקורתית המזינה את העם במילים נבובות. הוא הרי יודע בוודאות גמורה סוד אמיתי וברור, אשר אין התקשורת מוכנה להניח לנו ללמד את ההמון. הוא יודע את סוד גורם הנצחון של עם ישראל. לימוד התורה!

וכשם שאדם חכם ומשכיל לא יזלזל בתפקידם החשוב של אנשי המטכ"ל הנמצאים בעורף בעת הקרב ומתכננים את המערכה, ובודאי שאיש לא יבוא בטענה כנגד קניינים מחיל אספקה הנשלחים בעת הקרב לחו"ל לספק נשק ודלק שאזלו ללוחמים בחזית, אלא אדרבה, כל אזרח וחייל

ישמח על שיש מבינים ומומחים היודעים כיצד לבצע משימות אלה על הצד הטוב ביותר וגם יודה להם על כך, כך לא יזלזל היהודי האינטלקט המאמין בה' ובתורתו, בתפקידם החשוב של חיל האנרגיה החיובית והחוסן הרוחני של העם, הנקראים בשם המפורסם יותר: "בני ישיבות". אלא אדרבה, ישמח מאד על שיש מבינים ומומחים אשר הקדישו את זמנם (ולא מעט מתוכם, את כל חייהם!) לעיסוק רוחני גבוה וחשוב זה, אשר בו תלוי סוד הקיום והשימור הנצחי של עמנו עם ישראל.

עד כאן הוצגה בקצרה התשובה הנכונה והאמיתית לשאלת גיוס בני הישיבות. אולם אי אפשר להתעלם משלש נקודות חשובות נוספות. (אשר יש להדגיש שמנקודת מבט משפטית - חילונית הן בעלות משקל רב, ואפשר להשתמש בהן כתשובה למי שאין השכלתו רחבה דיה בכדי להבין את הנ"ל. אך האמת חייבת להיאמר שלא הן אלו הסיבות שמביאות את בני התורה לשקוד על לימודם בהיכלי הישיבות בשעה שבני גילם מוסרים נפשם למען העם). ואלו הן:

א. בכל מדינות העולם מקובל שאנשי הדת והרוח של האומה פטורים משירות צבאי, מתוך הבנה שהאינטרס הלאומי מחייב להניח לעוסקים בתחום הרוחני של הלאום להתפתח בתחומם, ולא לפגוע ברמת התפתחותם באמצעות הפעילות הצבאית שמטבעה איננה כל-כך עדינה. אין שום סיבה שדוקא אצל העם אשר הנחיל לאנושות את ספר הספרים, ואתו את ערכי הרוח האוניברסליים, יהיה המצב שונה. ואדרבה, מורכבות ועומק התורה האלקית אשר כל הדתות רק ניסו לחקותה, מחייבות ריכוז ורצף כידוע לכל מי שעוסק בה כראוי. הפסקות באמצעות שירות צבאי ימחקו כל אפשרות של צמיחת גדולי תורה בסדר גודל הראוי להנהיג על פי דעת תורה ופסיקה הלכתית.

(אגב, בהשפעת סגנון הדיבור המגמתי של התקשורת בארץ, השתרשה טעות אצל המון העם בנושא זה, והם סבורים שהלומדים בישיבות מקבלים פטור משירות צבאי. הדבר איננו נכון. החוק מאפשר ללומד הישיבה רק לדחות את גיוסו בשנה אחת, כאשר לאחר שנה נדרש הוא להתייצב בלשכת הגיוס. ורק אם ממשיך הוא בלימודיו, הרי הוא רשאי לחדש את הדחיה לשנה נוספת. וכן הלאה. כלומר, אם וכאשר הוא מפסיק את לימודיו, חלה עליו חובת הגיוס ככל אזרח אחר. ואכן, לא מעט תלמידי ישיבות מתגייסים בסופו של דבר. אך את זאת התקשורת, כדרכה, מעלימה ביוזעין. ועוד נקודה חשובה למחשבה. האם התואר "משתמטים" השימושי כל כך בתקשורת הישראלית אכן ראוי הוא לבני-הישיבות הדוחים את גיוסם בתוקף החוק המאפשר להם זאת, או לאותם כ-30% לא-דתיים המשתמטים באמת מגיוס בכל שנתון, כנגד החוק??).

ב. בהתאם לכללי היסוד של הדמוקרטיה, אין לכפות על אדם לשהות במקום אשר אווירתו נוגדת את אמונתו. לצערנו, המצב הרוחני העגום השורר בקרב מחנות הצבא, איננו סוד. חילולי השבת, מצב הצניעות, סגנון הדיבור, צורת ההתנהגות, אפשרות לתפילה מסודרת כדין וכו', רחוקים מלהיות מותאמים לאורחותיו, השקפתו ואמונתו של שומר המצוות.

אמנם יש להדגיש שאם זו היתה כל הסיבה, היינו אנו, ציבור שומרי המצוות, דורשים בעוז הקמת מסגרות צבאיות נפרדות העונות על כל הדרישות היהודיות - תורניות.

ג. שלטונות הצבא, והדרג המדיני הבכיר, פשוט מתנגדים לגיוס תלמידי הישיבות. ובהם, איש איש וסיבותיו: יש המתנגדים מחשש שמא צה"ל יהפוך למחנה ענק השוקק פעילות של חזרה בתשובה. שהרי אם כיום כאשר מרצה תורני אחד נכנס לצה"ל ומצליח לפקוח את עיניהם של בחורים - חיילים רבים והם חוזרים או בדרך לחזרה בתשובה, מה יהיה אם עשרות אלפים כאלה יכנסו וישהו במחנות עשרים וארבע שעות ביממה במשך שלש שנים? ויש המתנגדים מחמת העלות הגבוהה הכרוכה בתפעול מערכת כשרות מהודרת ושאר תנאים רוחניים כמקום תפילה ושעות תפילה וכו', הנדרשים לציבור המתגייס. יכולים היינו לומר: אם הם אינם מעוניינים לגייס אותנו מה הטענה נגדנו?!!

אך אם זו היתה הסיבה, היינו אנחנו, תלמידי הישיבות, נאבקים בכל תוקף על זכותינו לשרת בצבא ככל אזרחי הארץ.

הסיבה האמיתית והנכונה היא כאמור, על פי הדרכת תורת ישראל: כשם שכל צבא איננו יכול להיות מושלם ללא החילות השונים הכוללים חיל רגלים, חיל האויר, חיל הים, חיל תותחנים, חיל מודיעין, אנשי מטכ"ל וכו' וכו', כך אין צבא ישראל יכול להיות מושלם ללא חיל האנרגיה הרוחנית, החיל המעניק את החוסן והעוצמה למכלול חילות הצבא, הלא הוא: חיל בני הישיבות.

לסיום פרק זה הנה מספר נתונים ומאמרים מן העיתונות. והדברים מדברים בעד עצמם.

ידיעות אחרונות 4.9.98: "האם הופך צה"ל מצבא העם לצבא מקצועי?"

ממוצע שירות החובה בצה"ל עומד על כ - 28 חודשים. שנתיים וארבעה חודשים בלבד, ולא שלוש שנים כפי שנוטה הציבור לחשוב. מרבית החיילים ששחררו קודם זמנם משוחררים כשנה עד שנה וחצי אחרי שגויסו.

על פי נתונים שאושרו באכ"א, בראשית שנות האלפיים יתגייסו לצבא רק 50 אחוז מהצעירים בני ה - 18.

במה שנוגע לגיוס הבנות, כבר היום מדובר על גיוס של כ-65 אחוז בלבד מן הפוטנציאל. אם להסתמך על דברי תא"ל (מיל) ישראל איינהורן,

לשעבר רח"ט תכנון באכ"א, הרי שגם כך מספר הבנות בצה"ל עדיין גבוה
ב-50 אחוז מן הנדרש.

נתונים אלה מזכירים מאד את ההמלצה שהניח אהוד ברק על שולחן
הקבינט הביטחוני בשנת 1994. ברק, אז הרמטכ"ל, הסתמך על ממצאי
ועדת שפיר, שבדקה את ניצול כוח- האדם בצבא. הוא המליץ לקצר את
משך שירות החובה ולהעמידו על 32 חודשים החל משנת 1996.

"רק כ – 60 אחוז מבני כל שנתון עושים צבא"

"שכבות חברתיות רחבות, שראו פעם בצה"ל כרטיס כניסה או אפשרות
פריצה, למדו שאפשר להסתדר טוב מבלי לעבור את השירות הצבאי
ואפשר לבנות חיים בלי השירות בצה"ל."

"גם קבוצות מובחרות, שראו בשירות ייעודי, מבינות שאפשר בהחלט
להיות אזרחים פעילים ללא השירות בצה"ל. בעבר היו מתייחסים
לכאלה שלא משרתים כמשתמטים, והם התחבאו כמצורעים. היום זה
נשבר. לפי הערכות שלי, רק כ-60 אחוז מבני כל שנתון עושים צבא,
וצה"ל הפסיק בשנים האחרונות להיות חלק מהזהות עבור כמעט מחצית
מהאוכלוסייה." - (פרופ' משה ליסק, מבכירי הסוציולוגים וחוקרי החברה הישראלית
במסגרת ראיון למקומון "ירושלים").

"הצבא אינו צריך את כולם"

"הטיעון בעניין חלוקת הנטל, המופנה בעוז כלפי החרדים, אינו מופנה
כלפי כלל האוכלוסייה. כפי שעולה מנתונים שונים, מתוך כלל חיילי
המילואים של צה"ל משרתים הלכה למעשה פחות מ-50%, ופחות
מ-30% נושאים ביותר מ-80% מנטל המילואים. כאן אין מדובר בחרדים
או בערבים הפטורים על פי החוק, אלא באזרחים שחוק שירות הביטחון
היה אמור להיות מוחל עליהם אך הם מצאו דרך להיפטר מכך. את
הסיבה העיקרית למצב היה אפשר ללמוד מהתבטאותו של ראש אכ"א,
האלוף גדעון שפר, בתוכנית הטלוויזיה ביום העצמאות: "הצבא לא צריך
את כולם". אמירה זו מעוררת תהיות רבות לגבי חלוקת הנטל, הצורך
האמיתי בבחורי הישיבות ומעמדם של אלה הנקראים בכל זאת על ידי
הצבא לשרת מילואים. אם לא צריך את כולם, איך קובעים את מי באמת
צריכים? מדוע ממשיכים לטעת בציבור את התחושה שהשירות בצבא
הוא חובתם של כלל האזרחים, כשלמעשה, ההפך הוא הנכון?" - (אבי
פירסט. יו"ר עמותת מילואימניקים למען מילואימניקים).

"דגל חברתי-פופליסטי"

"מפלגת העבודה מעוניינת יותר בעצם הגשת החוק לגיוס בני הישיבות,
כדי לקשור את שמה למהלך הפוליטי, מאשר בגיוס עצמו. בחוק עצמו
אין תועלת מעשית רבה. גיוס בחורי הישיבות הוא דגל חברתי-פופליסטי

מאשר צורך ביטחוני אמיתי. הגיוס והשירות הצבאי, מזמינים כאבי ראש שאינם חסרים לצה"ל. החזקתם בצה"ל אולי תעלה יותר מאשר התמיכה בהם בישיבות." - (העיתונאי צבי לביא "גלובס")

"מה יש לו לומר?"

"מה יש לרמטכ"ל לשעבר ברק לומר על ניצול האופטימלי של כוח האדם העומד לרשות צה"ל בעבר ובהווה? מה הוא יודע שלא ידע עד שרוני מילוא התחיל לעשות כותרות נגד הדתיים, על התרומה המעשית הצפויה של תלמידי הישיבות אם אכן ילבשו מדים?" - (העיתונאי עמוס כרמל)

"צה"ל סובל ויסבול מכח אדם"

מבחינה מעשית, אין דבר מופרך יותר ודמגוגי יותר מהדרישה לגייס את בני הישיבות לצבא. צה"ל שסובל עכשיו ויסבול בשנים הבאות מעודף בני אדם, היה שמח להחזיר הביתה חלק ניכר מהנערים והנערות שמגיעים לבקו"ם. - (העיתונאי נחום ברנע).

"חשוב לי יותר"

"מספר האנשים הלומדים בישיבות, כמעט לא רלוונטי למלחמה שלנו בפלשתינאים. בתור אנשים ששומרים את התרבות היהודית, הם חשובים לי יותר מאשר עקרון השוויון עם הבנים שלנו הנהרגים בקרב" - (אלוף משנה במילואים אהרון דויד, קצין צנחנים ראשי בעבר).

"הצבא דוחה אותם"

"רבים מתלמידי הישיבות מנסים להתגייס אבל הצבא דוחה אותם בטענה שלצבא אין בעיית כוח אדם בשל מחזורי הגיוס הגדולים, ואת התקציב העצום הדרוש לגיוסם מעדיף הצבא לנצל לצרכים חשובים ביותר בעיניו. לדברי הרמטכ"ל גיוס בני הישיבות אינו משתלם לצבא גם מבחינה כלכלית." - (ח"כ רן כהן, מסיעת מרץ).

ראש אגף כח אדם בצה"ל לשעבר:

"המלחמה על גיוס בני ישיבות - מאבק פוליטי שלא קשור לצרכים האמיתיים!"

אפשרויות לקצר את השירות" - אמר האלוף יאיר. "המלחמה על גיוס בני ישיבות היא מאבק פוליטי, שלא קשור כל כך לצרכים האמיתיים. אני זוכר תקופות קשות יותר שהנטל הבטחוני על הצבא היה גדול יותר כמו במלחמת יום כיפור וההתשה, ואז שמונים אחוז מהגברים בארץ עשו מילואים ולא כמו שעכשיו, ולא צעקנו על בחורי הישיבה" - הטעים אלוף יורם יאיר.

של סיסמאות והתלהמות ולא עסקה בבעיה האמיתית" "הבעיה האמיתית היא שמוזה כמה שנים החברה הישראלית כולה, גם הממשלה וגם הכנסת וגם הצבא, לא מתמודדים עם הבעיה בשירות הצבאי. כמסגרת השלום עם הפלשתינים ועם ירדן צרכי הצבא קטנו, מזה 4 או 5 שנים מתפתח אפילו עודף כחיילים במקצועות בשירות והמינהלה, והצבא כבר שאל לפני 5 שנים מה עושים. הועלו

חיים טריקי

מילים כדורבנות אמר לתקשורת האלוף יורם יאיר, מי שהיה עד לפני זמן קצר ראש אגף כח אדם בצה"ל, בענין המיתקפה על דחיית השירות הצבאי לבני הישיבות. האלוף יאיר הוא לא תרדי, לא דתי, ואף לא מסורתי, אך הוא אחד היחידים שמדבר בגילוי לב ואינו מתבייש לומר את האמת. בראיון לגלי צה"ל אמר האלוף יאיר כי "החלטת בג"צ היא בגדר

התקשורת והחרדים

ברור לכולנו, שגם אותם המתפרנסים מעבודה באמצעי התקשורת ונקראים בשם: עיתונאים, כתבים, שדרנים וכו', אינם אלא בשר ודם אשר נגיעות ודיעות אישיות, עלולות להתערב במעשיהם ובדבריהם. ובפרט שמדובר בעיסוק אשר ביכולתו להשפיע על עיצוב דעת הקהל, ואפילו על הכרעת מקבלי החלטות גורליות. ואכן כידוע, לא מעט מהם משלבים את דעתם והשקפתם בניסוח הכתבות והכותרות מתוך סובייקטיביות מדהימה כאשר לעיתים אינם בוחלים לנקוט בניסוחים מכשילים ובהצגת עובדות שאינן האמת המלאה, באורח שנוגד מינימום של אתיקה עיתונאית.

אילו היה הציבור בישראל זוכר זאת תמיד, היה מבטו על החברה החרדית ועל תחומים רבים אחרים שונה בהחלט. אך מכיון שאין הדבר כן אין מנוס מלהעלות נושא זה כאן לפחות בקצרה, ולהציג ולהבהיר מספר נתונים.

ותחילה על השיטה.

סקירה בוחנת של מקרי ההתנכלויות התקשורתיות מבהירה במהירות כי בדרך כלל השיטה פשוטה: מתוך הסיפור המלא מסתירים פרטים ונתונים מסוימים המפריעים ליצירת הדימוי השלילי של נשוא הסיפור, קרי - החברה החרדית, ומדגישים ומבליטים את מה שיכול להצטייר כשלילי בעיני מי שאיננו מכיר את התמונה המליאה. אוו מצביעים בהדגשה על יוצא הדופן השלילי כאילו הוא מלמד על אופי החברה בכללותה. וכאשר בנוסף לכך מוגשים הדברים מתוך שימוש במילים בוטות וחריפות, והדיווח בסגנון זה חוזר על עצמו לעיתים תכופות, הרי העומד מן הצד מוכרח להשתכנע כי אכן מדובר בחברה אלימה ובלתי מוסרית. והעוול שבכך, חמור ביותר.

לא נוכל כמובן להאריך במסגרת זו, אך נציין דוגמאות אחדות מאותן המאפיינות את הגישה המצויה.

א. שימוש בהשוואה מטעה.

כותרת ענק שהופיעה לאחרונה באחד העיתונים הכריזה:

"דירה לחילוני: 200 אלף דולר. דירה לחרדי: 65 אלף דולר".

ובכותרת המשנה נאמר: "הפרויקט במודיעין עילית נבנה על ידי יזם חרדי פרטי, ונהנה ממעמד של עדיפות לאומית".

והמסר ברור: הציבור החרדי עושק את המדינה על חשבון הציבור החילוני.

ומה האמת? מן הכתבה הושמט נתון פשוט אך רב משמעות. ההשוואה נערכה בין מחיר קוטג' **דו משפחתי** בן למעלה מ-5 חדרים, **ליחידת דיור פשוטה** (70 מ"ר) בבנין מגורים רגיל... וזאת מלבד העובדה הפשוטה שהיזם החרדי אינו אלא עמותה ללא כוונת רווח (מלכ"ר) אשר הוקמה במגמה להוזיל את עלות דירות הפרוייקט באמצעות בניה מרוכזת.

ב. שימוש בהמחשה מטעה.

הוגש למראה עיני צילום כתבה גדולה מתוך אחד העיתונים, שזו כותרתה:

"7 נעצרו בחשד לרצוח אב ובן" - חלק נכבד משטח הכתבה הוקדש לתמונת אחד החשודים שנעצרו, כאשר בתמונה נראה... תלמיד ישיבה!

וכך מובל הקורא התמים למסקנה הפשוטה והשקרית כי תלמיד ישיבה חשוד ברצח(ים).

ומה האמת? באותיות הקטנות של הכתבה הגדולה, בתוך דברי הדיווח על אשר התרחש, מופיע שמו של החשוד שבתמונה תוך כדי ציון כי מדובר באחד מבכירי העבריינים המעסיקים כיום את ימ"ר תל אביב אשר השתחרר לפני כשנה בתום ריצוי 12 שנות מאסר. ועוד מוזכר שם במילים קצרות, כי הוא נעצר כעת בדרכו לטיסה לחו"ל כשהוא מחופש לחרדי.

כמה מבין קוראי העיתון הגיעו לשורה קצרה וצרה זו וקלטו את המשמעות המטעה הנובעת משילוב כותרת הענק והתמונה הגדולה?? האם האמת וההגינות אינן מחייבות לציין בכיתוב שמתחת התמונה "אחד החשודים שנעצר כשהוא מחופש לחרדי" במקום לכתוב רק את שמו בתוספת המילים: "אחד החשודים שנעצרו" כאשר הטעיית הקורא ידועה מראש?? אך לצערנו מגמת הכותב ברורה.

ג. קביעת השערה כאילו היתה ידיעה ברורה.

באחד העיתונים הופיעה הכותרת הבאה כאשר היא זועקת באותיות ענק:

"חרדים מזעיקים חבלני משטרה לפינוי שקיות אבנים".

בגוף הכתבה מסופר כי חבלני המשטרה נאלצים להתמודד מול "הטרדות של חרדים" וכו'.

אך רק אם לקורא יש סבלנות וסקרנות, והוא ממשיך לקרוא בציפיה לדיווח על מקור המידע אשר הוכיח כי מדובר בחרדים, הרי הוא מגלה להפתעתו את המילים הבאות בסוף הכתבה: "פקק תנועה גדול נוצר במקום עד שהתברר כי מדובר במתיחה אכזרית של אלמונים, ככל הנראה חרדים".

אילו היה מדובר בכל ציבור אחר לא היה עובד העיתונות מעיז להפוך את ה"ככל הנראה" שלו לקביעה ודאית, ועוד לזעוק זאת בהיסטריה בכותרת כתבתו. אך כאשר מדובר בציבור אשר הצלחת דרכו - הבאה לידי ביטוי בתנועת התשובה האדירה הפורחת בכל רחבי הארץ, מהוה איום על דרכו והשקפת עולמו של עובד זה, הרי כל הכפשה שיקרית מותרת, ובלבד לעוות את דמותו של הציבור הנאמן לתורת אלהי ישראל, ולשוות לו תדמית שלילית ככל האפשר.

ד. מספרים מספרים.

כזכור לרבים מאיתנו, עצרת ההמונים הגדולה ביותר בתולדות המדינה התקיימה בירושלים ביום א', כח שבט אדר תשנ"ט (14.2.99), במחאה כנגד המדיניות האנטי-תורנית של שופטי בג"ץ, וכנגד הסכנה הרפורמית. כאשר לא הרחק ממקום העצרת התקיימה הפגנת תגובה שאורגנה על ידי חוגים מן השמאל הקיצוני. וכמה השתתפו בכל אחת משתיהן?

ובכן, כזכור כלי התקשורת בישראל דיווחו על 250 אלף איש בעצרת הדתית לעומת 50 אלף איש באחרת. במבט שטחי, מדובר בדיווח אובייקטיבי, אם-כי די בלטה העובדה התמוהה שששני הכנסים זכו לחשיפה כמעט מקבילה בכלי התקשורת על-אף ההבדל רב המשמעות שבמספר המשתתפים בכל אחת מהן.

אך המדהים מכל הוא כאשר התברר שרשתות התקשורת הזרות, הסי-אן-אן, והבי-בי-סי, דיווחו למאזיניהן כי בעצרת הדתית השתתפו למעלה מחצי מיליון איש (!), לעומת פחות מעשרת אלפים באחרת.

ואכן הלצה רווחת היא בקרב הציבור החרדי כי מספר האנשים שככר רבין (מלכי ישראל לשעבר) בתל-אביב יכולה להכיל, תלוי הוא - לדעת אנשי התקשורת, אם השמאל הוא המפגין בו, או הימין...

ומכאן ניגש בקצרה לשתי ה"האשמות" הקבועות אשר אנשי התקשורת הכתובה והמשודרת נוהגים להטיח בכל הזדמנות בציבור החרדי. הלא הם: א. אלימות. ב. שוד הקופה הציבורית.

אלימות חרדית. האמנם?

אשאל נא אותך, קורא נכבד. אילו היית איש תקשורת הנשלח לסקר הפגנה חרדית. והנה לאחר מספר שעות של הפגנה שקטה, מושלכת אבן על ידי נער קל דעת, בניגוד גמור לבקשת ודרישת המארגנים. וכבר המשטרה על סוסיה ואלותיה מנסה להשליט סדר והמהומה חוגגת. מה היית משדר בדקותיים אשר הוקצו עבורך בחדשות הטלוויזיה, את שעות השקט או את דקות המהומה?

התשובה ברורה.

ועתה החלף תפקיד. אתה אזרח רגיל היושב בסלון ביתו וצופה בחדשות. והנה הפגנה חרדית. השוטרים מסתערים עם סוסיהם ואלותיהם, והמהומה חוגגת. מהי מסקנתך כצופה מן הצד?

גם כעת תשובתך ברורה.

והמסקנה פשוטה.

נציין עוד את הידוע לכל מבין, כי: החברה החרדית בכללותה מתנגדת לכל אלימות וכהדרכת ערכי תורת ה'. בשום פנים ואופן אי אפשר לדון את החברה על-פי מעשיהם של יוצאי דופן שוליים.

ומי שמעוניין דוקא במסקנות מחקרים שנערכו בכלים מדעיים אודות ה"אלימות החרדית", יוכל לעיין בדברים הבאים.

בכתבה שהתפרסמה במקומון "ירושלים" לקראת סוף שנת 98, דן העיתונאי אלון חילו ב"אלימות החרדית", כאשר הוא מביע את דעתו על פי הנתונים שאסף, ולפיה "האלימות החרדית גוברת ואף מסלימה".

אולם, כאשר הוא מראיין בכתבתו אנשי מחקר אשר בדקו את הנושא על-פי אמות מידה מדעיות ולא עיתונאיות, מופתע עורך הכתבה מדבריהם, וכפי שאיננו נמנע מלומר זאת בפה מלא. הנה קטעים מתוך דבריו בכתבה:

"פרופ' נחמן בן יהודה מהאוניברסיטה העברית מקיים כבר שלש שנים מחקר מקיף על החברה החרדית. מממצאי המחקר עולה כי החברה החרדית היא, כטענתם של כל הדוברים עד עכשיו, חברה בלתי אלימה בעליל. פרופ' בן יהודה: "בהשוואה לדיווחים של משטרת ישראל בסקטור החילוני, החברה החרדית איננה חברה אלימה, גם בהשוואה לחברות אחרות בעולם. להיפך: הם מצטיינים בעזרה הדדית וגמילות חסדים. זאת לא האוכלוסיה העבריינית של מדינת ישראל.

אני מתקשה להאמין שהאוכלוסיה החרדית היא האוכלוסיה מספר אחת בעבריינות במדינת ישראל ושכולנו לא יודעים את זה".

והעיתונאי הנדהם שואל את הפרופ':

"אם זאת המציאות שאתה מציג איך זה יתכן שדיווחים על גילויי אלימות חרדית הם דבר שבשיגרה?"

ופרופ' בן יהודה משיב :

"זה משום שתשומת הלב של העיתונות החילונית מאד מוגברת כשזה נוגע לעבירה במיגזר החרדי. הדבר מקבל כותרות עצומות, וגם תיאורים דרמטיים כמו "פוגרום". כשנכנסים לבית הסוהר ורואים כמה חרדים יושבים שם, זה לא הרבה".

ועוד מתוך הכתבה :

"פרופ' אהוד שפרינצק מהחוג למדעי המדינה באוניברסיטה העברית, הקדיש מחקר שלם לאלימות הפוליטית החרדית. מסקנותיו מפתיעות. לדבריו, החברה החרדית דוקא שומרת על תפיסה של אלימות מוגבלת. אנשיה נמנעים מלהשתמש בנשק חם, ומאבקייהם מסתיימים לעיתים נדירות בפגיעות בנפש - בגלל ההכרה בקדושת החיים" וכו'. "החרדים לא מטיפים לאלימות, הוא אומר. המושג הזה לא קיים אצלם כלל".

עד כאן מתוך הכתבה. (ועדיין אי אפשר שלא לציין כאן לגנאי את מאמצי העיתונאי לאורך כל הכתבה להוכיח בכל עוז ובמילים פזיזות ובוטות את ההיפך ממסקנות אנשי המדע אשר חקרו את הנושא בכלים מדעיים ביסודיות, במקצועיות ובמשך שנים.)

שוד הקופה הציבורית. האמנם?

מסגנון הדיבור והכיתוב של התקשורת בעת הגשת דיווח העוסק בתקציב המועבר למוסדות החינוך של החברה החרדית, מתקבל בדרך כלל הרושם כי מדובר בסחטנות ובשוד של ממש.

למעשה זוהי גישה אופיינית למגמת ההסתה התקשורתית כנגד חברה זו.

ומכיון שלפני זמן לא רב התנהל מסע הקורא "להשוות את תקציבי האוניברסיטאות לתקציבי הישיבות" נציג את הנתונים הנוגעים לתלמידי ההשכלה הגבוהה בישיבות, ולמקביליהם באוניברסיטאות.

הצעת תקציב

לשנת הכספים 1999

ודברי הסבר

המשרד לעניני דתות

הצעת תקציב

לשנת הכספים 1999

ודברי הסבר

השכלה גבוהה

		הוצאות	הסוף
186,000	04 03 המיכה בישיבות גבוהות		
300,000	04 04 המיכה בכוללים		
	04 05 המיכה בישיבות לחוזרים כתשובה נשואים, ישיבות לחוזרים כתשובה רווקים וישיבות לכנות חוזרות כתשובה	4,782,155	21 השכלה גבוהה
27,100	04 06 המיכה בישיבות הסדר וסכינות צבאיות ישיבתיות	15,279	01 תחום פעולה כללי
45,500	04 07 המיכה בכוללים לגימלאים (מעל 65)	4,187,993	02 השתתפות בתקציב המוסדות להשכלה גבוהה
5,700	04 08 המיכה במוסדות לימוד תורה אחרים	339,495	03 השתתפות בפעולות
11,000	04 11 המיכות בישיבות	9,674	04 פעולות עם משורים ומוסדות אחרים
51,278	04 12 המיכות ופענקים למוסדות תורה	96,720	05 זרובה להתיקרויות
285		132,994	06 פיתוח מוסדות להשכלה גבוהה

אוניברסיטאות מול ישיבות - צילום מתוך הצעת התקציב '99 (הסכומים באלפי שקלים)

כלומר, בזמן שהאוניברסיטאות מקבלות לשנה למעלה מארבע מליארד ושבע מאות מליון ש"ח, מקבלות הישיבות על כל נספחיהן וסניפיהן: ישיבות הסדר, כוללים לגמלאים (מעל גיל 65), מוסדות לחוזרים בתשובה, ישיבות גבוהות וכוללי אברכים, פחות משש מאות וחמישים מליון ש"ח!!

וכאשר נחשב את סך ההקצבה למוסדות ביחס ישיר למספר הלומדים בהם (שבעים ושבעה אלף בכל המוסדות הישיבתיים הנייל, ומאה וחמישים וחמשה אלף באוניברסיטאות) נמצא שהישיבות מקבלות עבור כל תלמיד רק כרבע ממה שמקבלות האוניברסיטאות עבור כל סטודנט.

לסיכום : הציבור החרדי מאמץ את הדרישה הנ"ל בשתי ידיים ומצטרף בחום לקריאה: להשוות את תקציבי הישיבות, לתקציבי האוניברסיטאות!

ועדיין, מדוע אם כן משלמים תלמידי האוניברסיטאות שכר לימוד גבוה מאד, יחסית לתלמידי הישיבות?

אכן, בכך ליבנו עם הסטודנטים.

והתשובה פשוטה. לפי הנתונים שהתפרסמו לאחרונה ע"י דו"ח קוצ'יק, משכורתם של בכירים במוסדות להשכלה גבוהה עומדת על כארבעים אלף ש"ח בחדש, שהם כחצי מליון ש"ח בשנה! חישוב קל יבהיר מדוע על אף סכומי הענק הממשלתיים המוקצבים לאוניברסיטאות הן "נאלצות" לגבות סכומי עתק נוספים מתלמידיהן חסרי ההכנסה בדרך כלל.

די לציין שראשי הישיבות ושאר בכירים בעולם הישיבות מסתפקים במשכורת הקטנה בכ - 70%-85% מהסכום הנ"ל, ומאפשרים בכך לתלמידיהם להנות מתנאי לימודים, מגורים וכלכלה בעלות סבירה.

דוגמא נוספת : באחד העיתונים הופיעה הכותרת הבאה: **"700 מליון ש"ח הוקצבו למוסדות החינוך החרדיים"**. כאשר המסר ברור: שוב שודדים החרדים את הקופה הציבורית.

והרי נתונים אחדים :

א. תקציב משרד החינוך לכל המגזרים גם יחד (חילוני, ממ"ד, חרדי, ערבי, דרוזי, וכו') עומד על סך עשרים מיליארד ש"ח.

ב. אוכלוסיית תלמידי המגזר החרדי מהווה 10% מכלל התלמידים בישראל.

ג. לפי זה מגיע להם סך 10% מהתקציב. כלומר 2 מיליארד ש"ח.

ד. בפועל מועבר אליהם רק סך 700 מליון ש"ח.

כלומר, כותרת אובייקטיבית המבקשת לשקף את מצב המיגזר החרדי היתה אמורה להכריז: **"למוסדות החרדיים הוקצב רק שליש מהסכום המוקצב למוסדות האחרים"**

אך כנראה שאנשי התקשורת מעדיפים שלא לפרוס בפני הציבור הכללי את התמונה המליאה אלא לזעוק בהיסטריה: 700 מליון ש"ח הוקצבו למוסדות החינוך החרדים!"

והקורא התמים נבהל ומתרעם.

כותרות וכתבות אלה אינן אלא דוגמאות אופייניות ל"האשמות" הכבידות אשר בהן "מואשם" הציבור החרדי השכם והערב על ידי אנשי התקשורת בתחום הממוני, ומהן יש ללמוד לשאר.

החילוני במשקפיים חרדיות

"מסכנים", "אומללים", "שבויים ביד תאוותיהם" - אלה הם רק מקצת התחושות המקננות בלב הציבור החרדי, כלפי אחיהם החילוניים. ואכן, כך הם מתארים אותם (בלב כואב, אבל מכל הלב!) בעת שיחה בינם לבין עצמם.

והחילוני המצוי המאזין מן הצד עומד ותמה: אני הוא המסכן? אני האומלל? הרי אני... וכו'!! כיצד בכלל הם יכולים לחשוב כך? ועוד ברצינות תהומית!

ובאמת, איך?

הנני מתנצל מראש על הדברים הקשים דלהלן. אך האמת חייבת להיאמר.

לו היית צופה במכשיר צפיה אלקטרוני, ורואה באמצעותו את המתרחש בחדר הסמוך מאחרי דלת נעולה אשר אין באפשרותך לפותחה. והנה על גבי המסך נראה פעוט רך מתפעל ונהנה מזהרורי לשונות האש

המשתלחים מן המדורה הקטנה שלצידו. הברק, הצבעים העזים המתחלפים, וריצוד הלשוניות החמודות שובים את לבו. ולפתע... הוא מושיט את ידו וכבר גחלת לוחשת אחוזה בין שתי אצבעותיו. הוא צורח, אך אינו מרפה. אין הוא יודע מה מקור הכאב. חולפות דקה ושתיים וכבר אינו בוכה. עצבי היד החרוכים אינם מסוגלים לדווח למח. ולהפתעתך הוא שוב מתחיל לצחקק וליהנות מזהרורי האש...

דוגמא קשה ומצמררת? נכון. אך משקפת נאמנה את המתרחש בלב היהודי המאמין האמיתי, בראותו אח יהודי עובר על מצוות הבורא. שומר המצוות התבונן ובחן ולמד, ויודע הוא בודאות מוחלטת כי העובר על צו מציוויי האלהים לא יצא נקי. "כי את כל מעשה, האלהים יביא במשפט" (קהלת יב, יד). ויודע הוא כי הדין והעונש איום ונורא הוא. חיוכו של עובר העבירה ואפילו צחוקו הקולני אין בהם בכדי לחפות על האמת המרה כי מוכר ומקריב הוא את עתידו הנצחי תמורת הנאות חולפות, שאינן אלא כבועות סבון, זהרורי ברק וצבעים מטעים.

כזה הוא מבטו של האח על אחיו(!!). היפלא איפוא כי יכנהו מסכן ואומלל?

לעומת זאת, נתבונן נא ונלמד יחד, את דברי הרמח"ל ז"ל בשורות הראשונות של הפרק הראשון, בספרו הידוע "מסילת ישרים":

"יסוד החסידות, ושורש העבודה התמימה, הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו, וילמה צריך שְׁיִשֵּׁים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו. והנה מה שהורנו חכמינו זכרונם לברכה הוא שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה', וליהנות מזיו שכינתו. שזהו התענוג האמיתי, והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להימצא. ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא, כי הוא הנברא בהכנה המצטרפת לדבר הזה. אך הדרך כדי להגיע אל מחוז חפצנו זה, הוא זה העולם והוא מה שאמרו זיכרונם לברכה (אבות פ"ד): העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא. והאמצעים המגיעים את האדם לתכלית הזה, הם המצוות אשר ציונו עליהן האל יתברך שמו. ומקום עשיית המצוות, הוא רק העולם הזה. על כן הושם האדם בזה העולם בתחילה, כדי שעל ידי האמצעים האלה המזדמנים לו כאן יוכל להגיע אל המקום אשר הוכן לו, שהוא העולם הבא, לרוות שם בטוב אשר קנה לו על ידי אמצעים האלה. והוא מה שאמרו זיכרונם לברכה (עירובין כב) היום לעשותם ומחר לקבל שכרם."

האם שמענו??

האדם לא נברא אלא... להתענג ולהנות. אולם לא מתענוגי הבל חולפים, אלא "להתענג על ה' ולהנות מזיו שכנתו". – "שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא". שהרי בתענוג ועידון רוחני מדובר. וכל מי שנפשו מעט זכה ועדינה, הרי חש ויודע הוא בודאות מוחלטת שתענוג רוחני גדול בעוצמתו לפחות במאות אחוזים מתענוג גשמי. וזאת מלבד החובה הפשוטה וההגיונית לציית להוראות בורא האדם והיקום כולו.

אך לא רק בעולם הבא. גם בעולם הזה, חיינו רוויי התוכן הרוחני של שומר המצוות נעימים ומאושרים, ומלאי סיפוק מרומם וריגושים רוחניים הרבה יותר מאלה של האח שאינו שומר מצוות.

שחה לי קרובת משפחה, התמחה ואינה מבינה את מניעי חזרתו בתשובה של בנה בן התשע עשרה: "מדוע הוא עשה זאת?" "מה היה חסר לו?" וכאן הלכה ומנתה את כל ההנאות אשר עמדו לרשותו בהיותו חילוני. דבר אחד לא השכילה אותה אם להבין. לא מילוי תאוות הגוף עושה את האדם למאושר. נכון, קיימת הנאה זמנית בשעת הצפיה, האכילה, וכו'. אך אין בה בכדי למלא את הנפש. מבקש האמת החכם והאמיץ שואל את עצמו שאלות נוקבות ואינו מנסה לברוח מהן: לשם מה אני כאן? בשביל מה אני חיי? לעבוד כדי לאכול ולאכול כדי לעבוד ולבסוף למות ולהתליע?! ומכיוון אחר, ברגעי התפעלות ורוממות הנפש: כיצד נוצרה הבריאה הנפלאה הזו? מי ברא אותה? אלהים?? בשביל מה?? אם היתה לו מטרה, האם גילה לנו אותה??

ללא תשובות מספקות, ללא מטרה אשר תבהיר את תפקידנו ותכלית חיינו בעולם, לעולם לא יבוא הסיפוק! תחושת הריקנות רק תלך ותעמיק וכל ההנאות שבעולם לא יצליחו למלאותה.

הסבר תופעה זו נמצא בפסוק בקהלת, וכביאורו בפי חז"ל:

"... וגם הנפש לא תמלא" (קהלת ו, ז) "משל למה הדבר דומה? לעירוני שנשא בת מלכים. אם יביא לה כל מה שבעולם, אינם חשובים לה כלום. שהיא בת מלך!

כך הנפש. אילו הבאת לה כל מעדני עולם, אינם כלום לה! למה? שהיא מן העליונים". (מדרש קהלת רבה, ו)

איך אפשר!?

בעת שיחת רעים שאינם שומרי מצוות, נשמעת תמיהה החוזרת על עצמה בערך בלשון זו: "בני הזוג אלון חזרו בתשובה ונעשו חרדים לכל דבר. אינני מבין כיצד הם יכולים לעמוד בכך. אני ניסיתי/נוהג לשמור על מעט מן המסורת, וזה כבד עלי. אז איך אפשר להקפיד על הכל?!"

שאלה טובה. ונפתח במשל.

יש טיפוס, אשר אמנם נהנה מאד מן הרחיצה בים או בבריכה, אך תמיד מתקשה בכניסה אל המים. מגעם הקריר כמו צורב בבשרו, ואין הוא מסוגל להכנס אליהם אלא לאיטו. בדרך כלל התהליך הוא כזה: בתחילה הוא טובל את כפות רגליו בגלים הרדודים הגולשים אל החוף, ומתקדם אט אט. והנה המים כבר מגיעים עד ברכיו, ולפתע, גל מתרומם ומצליף בגופו. הקרירות מקפיצה אותו אל על, והוא נסוג לאחור. הוא נרגע במהירות ומתקדם. ושוב גל, ושוב נסיגה. ושוב רגיעה, התקדמות, נסיגה. לבסוף הוא מתעשת ומחליט: אני נכנס אל המים ויהיה אשר יהיה! וכבר הוא משתטח בזינוק. בתוך שניות ספורות נעימות השחיה פושטת בכל גופו, והעונג וההנאה ממשיכים ללוותו במשך כל הרחיצה. סביר להניח כי לכשיראה יום אחד את שכנו הרגיש גם-כן קרב אל המים, טובל את כפות רגליו בגלים הרדודים, ומתקדם אט אט. ולפתע, גל מתרומם ומצליף בגופו, והוא קופץ אל על, וזועק: אני חוזר הביתה! - יחייך אליו מיודעינו ויקרא לעברו: ידידי, הפסק להסס! טבול את כל גופך במים, וינעם לך!!

והידיד השומע עומד ותמה: והלא דברים קל וחומר, ומה כאשר רק חלק מגופו נמצא במים, - כל תוספת מים מציקה, אם אטבול כולי בתוכם מה רבה תהיה מצוקתי!...

לנו ברור. ניגוד חוזר גורם למצוקה. ה"דתי ואינו דתי" חי בניגוד, לפיכך שרוי הוא במצוקה. אין הוא נוסע בשבת, אך קורא עיתוני זוהמה. הוא אפילו מניח תפילין מידי יום, אך איננו מברך על כל אשר אוכל. אין הוא מכניס לפיו נבלות ומאכלי איסור, אך מוציא מפיו ניוולות ודבורי איסור. הוא נזהר באיסורי אשת איש ועריות, אך מטמא את עצמו בסרטי תועבה ובאיסורים אחרים. שפתיו ממלמלות מידי יום דיבורי תפילה מתוך הסידור, אך לבו רחוק מרחק רב ממי שהוא מתפלל אליו. היתכן שחיו של זה יהיו מאושרים?! הרי הוא חי בגהינם עלי אדמות. הוא נקרע בין תשוקות לבו וחלק ממעשיו השואפים להתבהמות, לבין הבנתו השטחית ומקצת מעשיו הנוטים לרוממות. מגרה הוא בעצמו בעוז את יצרי תאוות העולם, אך יודע הוא, או לפחות חושש, כי יענש על כך. ועבירה גוררת

עבירה, וככל שהוא שוקע בתאוותיו כן מתרחק הוא מבוראו, והמצוות עליו לעול מטריד, ושמירת השבת אשר לשומר המצוות כראוי היא עונג רוחני עליון - "מעין עולם הבא יום שבת מנוחה" (מתוך שירי שבת), לאומלל הלז היא משא כבד...

אך המקבל עליו את מלכות הבורא בשלימות. יודע הוא כי "אהבתי (=הנני אוהב) אתכם אמר ה'" (מלאכי א, ב) וכי אותו האוהב, אין הוא בן אנוש בשר ודם המוגבל ביכולתו, אלא אל עליון כל יכול הוא. והרי הוא מבטל את רצונו לפני רצון הבורא, - לא מתוך תחושה קשה של אומללות, אלא מתוך הכרה שיכלית של אמת רוממה ושמחת גיל כי כן ראוי שיהיה. והרי הוא דומה לעשיר בעל תארי אצולה המופלג בעושרו מכל תושבי איזור מגוריו, ומתוך כך מחשיב את מעלת עצמו ונוהג בגינוני אצולה כראוי למעמדו. והנה ביום מן הימים הוא מוזמן לראיון אצל המלך. הרי ברור כי על אף מעלתו הנכבדה, בכניסתו לאולם קבלת הפנים חש הוא קטן לפני המלך, וכל מעלותיו כאין נחשבים. אך עם זאת שש ושמח הוא על הזכות הגדולה אשר נפלה בחלקו להיות מוזמן אל המלך, ואין הרגשת נחיתותו מן המלך נחשבת חסרון עבורו. ולכשיצוה אותו המלך צו אשר יגדיל את עושרו כבודו ומעמדו, הרי מלבד ביצועו את צו המלך מתוך רצונו וחפצו בתועלת האישית אשר יפיק ממנה, מבצע הוא את הצו מתוך הכרה ברורה כי אם המלך ציוה - אני מציית.

כזו היא תחושתו של העובד האמיתי. בקרבו אין מקום לספק מה לבצע ממצוות תורת האלהים ומה לא. את כל אשר יצוהו בוראו, יקיים בשלמות ובשמחה! והרי הוא יודע כי הכל לטובתו המליאה, וכי אין הקדוש ברוך הוא מביא נסיון על האדם אלא אם כן יכול לעמוד בו (ראה שמות רבה, לד, א).

תמיד הוא יזכור כי העולם-הזה אינו אלא פרוזדור המוביל לעולם-הבא והחכם מתקין עצמו בפרוזדור כדי שיהיה ראוי להכנס לטרקלין. והרי הוא משתית את כל ארחות חייו על פי יסוד זה. הוא לא יביט במראה שאינו צנוע, מפני שהדבר נוגד את רצון בוראו. הוא ילווה לחבירו בשעת דוחקו, מפני שבזה הוא עושה נחת רוח ליוצרו. הוא לא יטול מאומה ממה שאינו שלו גם אם בעיני החברה הוא מגזים, מפני שאדון הכל אינו מתיר. הוא יכבד את הוריו גם אם הם מחרפים אותו, מפני שכך ציווהו מי שאמר והיה העולם. הוא שומר על נקיין דיבורו, מפני שבזה חפץ הקדוש ברוך הוא. ובעת הצטרפותו לדבר מה, - בריאות, פרנסה, חכמה, נישואין, צאצאים, עזרה בתיקון המדות, מחילה על כשלונות, קירבה לבורא, טהרת הלב, קדושת המחשבה, וכדו', ניגש הוא בשמחה מהולה בחרדת קדש לפני ה' יתברך, ומשתפך בתפילה לפניו. ויודע הוא כי יש אל עליון כל יכול, השומע אותו. ומאזין לדבריו. זהו האל הגדול אותו הוא עובד, וממנו הוא מבקש.

והרי אדם זה, הוא שלם עם מעשיו בחייו, ותכלית חייו שלימה עמו. מי
כמוהו!